

POLIINFO

list učenika i profesora Politehničke škole
a Politechnikai Iskola tanulóinak és tanárainak lapja

No. 18 januar 2016.

**Zgrada
Politehničke škole
nekad**

**70
godina**
tehničkog obrazovanja
u Subotici

E - 26

SUBOTICA

FEDERALNI ELEKTROTEHNIČKI IŠTAK
ELEKTROMOSKOPSKI
ELEKTROMOSKOPSKI

79/81

KOMPLET ZA
ZAŠTITU GRADANA

ДНЕВНИК РАДА

direktor BALAJ LASLO
od 1 IX 1947 do 31 XII 1959
Tehnička škola
Škola sa visokom kvalifikacijom
Škola osposobljava u građevinarstvu
Škola učenika Tehničke škole
SPOMENIK
OBRAZOVNA VASPIITNA ORGANIZACIJA
LAZAR NEŠIĆ
ODELENJE: SUBOTICA

Upisnica
1948/49

OGLASNI
PRILOG

Садржај / Tartalom

	ОКО ШКОЛЕ - AKTUALITÁSOK	4-6
	ПЕДАГОШКО ТОШЕ - PEDAGÓGUSSAROK	7-10
	АРХИТЕКТУРА - ÉPÍTÉSZET	11
	С ДРУГЕ СТРАНЕ НАУКЕ - TUDOMÁNY	12-15
	КУЛТУРА - KULTÚRA	16-24
	ЗНАЊЕ ПУТОВАЊЕ - UTAZÁSOK	25
	СЛОБОДНО ВРЕМЕ - SZABADIDŐ	26-29
	ПРИЧАМ ВАМ ПРИЧУ - MESÉLEK	30-31
	СПОРТ - SPORT	32-33
	МОЈЕ СЕЛО ВЕСЕЛО - AZ ÉN VIDÁM FALUCSKÁM	34-35

директор: **Исо Планић**
главни и одговорни уредник, уредник редакције на српском језику: **Бранка Јовичић**
уредник редакције на мађарском језику: **Мерцедес Варга**
уредник редакције на хрватском језику: **Владан Чутура**
уредник редакције на енглеском језику: **Агнеш Медве**
технички уредник: **Тихомир Зораје**
лектура и коректура текстова: **Дијана Кртинић, Мерцедес Варга, Владан Чутура, Агнеш Медве**
графички дизајн, прелом и монтажа: **Тихомир Зораје, Мирјана Митрић**
насловна страна: **Мирјана Митрић**

штампа: графичка радионица Политехничке школе
тираж: 400 примерака
сајт школе: **www.politehnickasu.edu.rs**

штампано: јануар, 2016. године

Reč direktora

Obeležili smo 70 godina kontinuiteta tehničkog obrazovanja u našem gradu i školi. Hteli smo, i nadam se uspeli, bar na kratko, skrenuti pažnju na činjenice koje ukazuju da su tehničke struke poluga razvoja modernog društva. Bez znanja i veština, koje se stiču u školama kao što je naša, moderna privreda ne može ni funkcionisati ni napredovati.

To saznanje nije samo prednost naše škole, već i velika obaveza, koja nas u Politehničkoj školi upućuje na stalno usavršavanje i prilagođavanje, ne samo uslovima koji trenutno vladaju, već i uslovima u kojima će raditi i stvarati naši učenici kada školu završe.

Šta se krije iza brega?

Čovek se od čoveka prema naslednom materijalu razlikuje 0,1%, kažu genetičari. Od kakve je pomoći to saznanje kada je svet u kojem živimo mesto sve većih razlika između nas 7 150 000 000? Kontrasti, razlike nas krasi. Dok većina nas na svetlucavim ekranima prati dešavanja na svim našim farmama, u tihim laboratorijama, daleko od pažnje javnosti, radi se na primeni antimaterije u svakodnevnom životu, osmišljava se Teorija svega, uvodi se personalizovana medicina, nanotehnologija dobija sve širu primenu u praksi, brz i veliki napredak dešava se na mnogim poljima nauke, tehnologije.

Našim đacima ove činjenice jedva da su poznate. Kao društvo i kao pojedinci, nalazimo se uglavnom na marginama tokova napretka. Kako da zauzmemo bolje mesto na sceni, da motivišemo đake da rade i uče? Tim se problemom prosvetari u Srbiji bave više od dva veka, od kada i postoji moderna srpska država. Upućeni kažu da je u tom periodu započeto oko dvadeset reformi sistema obrazovanja.

Godina na isteku, što se prosvete u Srbiji tiče, obeležena je prevođenjem oglednih odeljenja u sistem, okončanjem jednog ciklusa reforme i zadavanjem novih smernica razvoja kroz povezivanje privrede i obrazovnog sistema. Da ne dužim, na pragu smo novih promena. Da ne bih ispao previše ličan, pribeci ću navođenju tuđih misli.

Citiraću Rolfa Diter-Hojera, generalnog direktora CERN-a (Evropska organizacija za nuklearna istraživanja), koji je, što se mene tiče, dao važnu smernicu reforme prosvete:

"Mislim da nam je nova pedagogija neophodna. U školi vi počinjete od fizike iz 18. veka, što je sve u redu, ali to su samo osnove. Kad tako startujete, često ne stignete do velikih pitanja. Smatram da bi trebalo da bude obrnuto. Poći od najvećih pitanja. Zainteresovati decu da logički razmisle šta im je to potrebno da bi odgonetnuli najveće tajne. Kad saznate na koja pitanja želite da odgovorite, lakše prihvatate da naučite osnovu, jer vam je tako jasnije zašto je učite i čemu će vam ona poslužiti."

Rolf nam, dakle, sugerise da podemo od postavljanja ciljeva i određivanja ishoda učenja. Meni zvuči jasno i logično.

Praznici, u ove zimske dane, podsećaju nas da nam je svima nasušno potrebna tolerancija, strpljenje, volja da se preduzima i pokreće. I ljubav prema bližnjem.

A fenomen ljubavi više zavisi od sposobnosti da se voli, nego od vrlina onoga koji je voljen.

Iso Planić, direktor

Igazgatónk közleménye

A 70 éves folyamatos műszaki szakképzést ünnepeltük városunkban és iskolánkban. Szerettük volna, és remélem sikerült, legalább egy rövid időre felhívni a figyelmet a tényekre, amelyek azt mutatják, hogy a műszaki szakmák a modern társadalom fejlődésének emelőkarjai. Az iskolában szerzett ismeretek és készségek nélkül modern gazdaságunk nem működhet, nem haladhat. Ennek a tudata nem csupán az egyetlen előnye iskolánknak, hanem nagy kötelesség is, amely bennünket a Politechnikai Iskolában folyamatos fejlődésre és alkalmazkodásra hív, nem csak a jelenleg uralkodó feltételek között, hanem amelyekben majd tanulóink dolgoznak és alkotnak tanulmányaik befejezése után.

Vajon mi rejlik mindez mögött?

Egyik ember a másiktól 0,1% örökítő anyag alapján különbözik, mondják a genetikusok. Mit segít ez a tudat, amikor a világ, amelyben élünk, köztünk, a 7 150 000 000 között a mind nagyobb különbségek helye? Az ellentétek, a különbözőségek ékesítenek bennünket. Míg többségünk a villogó képernyőkön kíséri a gazdaságainkban történő eseményeket, a csendes laboratóriumokban – távol a nyilvánosság figyelmétől – az antianyag mindennapi életben való alkalmazásán dolgoznak, megfogam a mindenség Elmélete, bevezetik a személyre szabott orvoslást, a nanotechnológia mind inkább teret hódít a gyakorlatban, gyors és jelentős haladás történik a tudomány, technológia számos területén.

Diákjaink ezeket a tényeket aligha ismerik. Mint társadalom és mint egyének többnyire a haladás folyamatainak szélén állunk. Hogyan foglaljuk el jobb helyet a színpadon, hogy munkára és tanulásra motiváljuk a diákokat? Ezzel a problémával a tanügyi munkások Szerbiában már több mint két évszázada foglalkoznak, amióta is a modern szerb állam létezik. A beavatottak szerint ebben az időszakban kezdődött az oktatási rendszer mintegy húsz reformja.

Ami az oktatást illeti Szerbiában, így az év vége felé, a kísérleti tagozatok rendszerbe vonása, a reformok egy ciklusának a befejezése és a fejlesztés új irányvonalának kitűzése fényjelzi a gazdaság és az oktatási rendszer összekapcsolásával. Hogy ne szaporítsam a szót, új változások küszöbén állunk.

S hogy ne legyek túl személyes, más gondolatait idézem. Rolf-Dieter Heuert, a CERN főigazgatóját (Európai Nukleáris Kutatási Szervezet) idézve, amely – véleményem szerint – fontos irányt adott az oktatás reformjának:

„Azt hiszem, kell egy új pedagógia. Az iskolában a 18. századi fizikával kezdték, ami rendben van, de ezek csak az alapok. Amikor így indultok, gyakran nem juttok el a nagy kérdésekig. Azt gondolom, ennek fordítva kellene lennie. A legnagyobb kérdésekkel kezdeni. Felkelteni a gyerekek érdeklődését, hogy logikusan gondolkodjanak, hogyan tudnák megfejteni a legnagyobb rejtélyeket. Amikor megtudjátok, milyen kérdésekre szeretnétek válaszolni, könnyebben elfogadjátok, hogy megtanuljátok az alapokat, mert így világosabb, miért tanuljátok, és mire fog az nektek szolgálni.”

Rolf tehát azt sugallja, hogy a célkitűzéstől és a tanulás kimenetelének meghatározásától induljunk. Számomra ez érthetőnek és logikusnak hangzik.

E téli napok ünnepei emlékeztetnek bennünket, hogy mindannyiunknak nagy szüksége van a toleranciára, a türelemre, a hajlandóságra, hogy kezdeményezzünk és vállaljunk.

És a szeretetre embertársaink iránt. Az igazi szeretet inkább a szeretetre való képességtől függ, mintsem annak az erényeitől, akit szeretnek.

Planić Iso, igazgató

СЕДАМ ДЕЦЕНИЈА ТЕХНИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА У СУБОТИЦИ

Седам деценија техничког образовања у Суботици обележиле су три средње стручне школе: Политехничка школа, Техничка школа „Иван Сарић” и Хемијско-технолошка школа.

Прве школе за опште образовање у Суботици су настале у 18. веку и тада су донесени први закони о образовању. Марија Терезија је издала први Закон о образовању (Ratio Educationis), којим је уведено обавезно школовање деце од седам до десет година. Друга половина 18. века донела је оснивање стручних школа. Прва Техничка школа у свету основана је у Паризу 1794. године.

Иницијативу о оснивању Техничке средње школе у Суботици дала је група инжењера и техничара, у априлу 1945. године. Одлуком Председништва Народне скупштине АПВ, 8. јуна исте године, основана је Техничка школа у Суботици. Током лета, именовани су директор и наставници, одређена је локација школске зграде, Вилсонова 38, а данашња улица Максима Горког 38.

Одлучено је да школовање прве генерације траје две године. Наставу су изводили чланови Секције инжењера и техничара, након радног времена, од пет до девет сати увече, без хонорара.

У недељу, 4. новембра 1945. године, у три сата поподне, почиње настава на четири одсека: грађевинском, геодетском, машинском и електротехничком, са 256 ученика. Било је 4 разреда на српскохрватском и 3 разреда на мађарском наставном језику. Услед недостатка наставног кадра, неколико најбољих техничара из прве генерације матураната, тек изашлих из школских клупа, стало је за другу страну катедре.

Време је текло, одобравани су нови смерови, те су се током наредних деценија школе поделиле и профилисале по подручјима рада. Техничка школа „Иван Сарић” је средња стручна школа регионалног значаја за образовање ученика у четири подручја рада: машинство и обрада метала, електротехника, саобраћај, металургија. Политехничка школа је средња стручна школа регионалног значаја за образовање ученика у четири подручја рада: геодезија и грађевинарство, шумарство и обрада дрвета, хемија, неметали и графичарство, и култура, уметност и јавно информисање. Хемијско-технолошка школа је средња стручна школа регионалног значаја за образовање ученика у два подручја рада: хемија, неметали и графичарство и пољопривреда, производња и прерада хране.

„Рад је створио и одржао човека. Научити младог човека да ради, да у свом раду и стваралаштву ужива, наша је мисија. Из малог настаје велико, из младости настаје зрелост. Из молекула воде рођен је живот, из зрна жита настале су цивилизације, а многим и различитим нитима испреплитан је наш шаролики свет. Ми помажемо младима да постану творци једне лепше будућности”, написао је **Никола Матковић**, директор Хемијско-технолошке школе.

„Улажемо много рада и активности да бисмо остварили планиране исходе. Уводимо иновације у васпитно-образовни процес, користимо модерну технологију и модерна наставна учила, опремамо кабинете савременим средствима и трудимо се да будемо школа по мери ученика 21. века. Сачували смо од претходника, а поклонилићемо наследницима – сигурно, квалитетно, доступно и корисно образовање”, сигуран је **Иван Бајић**, директор Техничке школе „Иван Сарић”.

„Лепо године дочекасмо, хвала на питању, добро смо и дочекаћемо још многе. Занати, мудре главе и вредне руке су Суботицу градом учинили и градом ће је одржати, и зато користим и ову прилику да нагласим да је период од 70 година тек један део времена, у којем преношење знања и вештина са

генерације на генерацију, представља континуитет постојања техничког образовања значајног за шири регион. Јубилеј је прилика да себи приуштимо тренутке сентимента и поноса на традицију која нас обавезује. Техничке струке и у будућности морају остати основна полуга развоја наше заједнице. На то нас упућује динамични технолошки напредак привреде у времену у којем живимо”, закључио је поводом јубилеја **Исо Планић**, директор Политехничке школе.

У среду, 4. новембра, ученици су се такмичили у малом фудбалу (момци, у Техничкој школи „Иван Сарић”) и одбојци (девојке, у Хемијско-технолошкој школи), а наставници су

Техничка средња школа налазила се у Вилсоновој 38, данас Максима Горког

Зграда Политехничке школе некад и сад

одржали свечану седницу наставничког већа.

У холу Отвореног универзитета је у 17.30 била отворена изложба 70 фотографија архивског материјала, представљена је монографија и одржана модна ревија, а програм је заокружен свечаном академијом у Великој већници Градске куће.

Наталија Трбовић Тољагић, професор

70 ÉVES A MŰSZAKI OKTATÁS SZABADKÁN

A szabadkai műszaki oktatás 70. évfordulóját ünnepelte három szakközépiskola: a Politechnikai Iskola, az Ivan Sarić Műszaki Iskola és a Vegyészeti-Technológiai Iskola.

Az első általános iskolák, vagy ahogyan akkor nevezték, az elemi iskolák a 18. században létesültek Szabadkán. Ugyanis ekkoriban adta ki Mária Terézia az általános tankötelezettségről szóló első törvényét (Ratio Educationis), amely a 7-től 10 éves gyermekek iskoláztatására vonatkozott. A 18. század második felében alapították meg az első szakiskolákat (inasiskolák). Az első műszaki iskola Párizsban nyílt meg 1794-ben.

A szabadkai műszaki szakközépiskola alapítását a helybeli mérnökök és technikusok egy csoportja kezdeményezte 1945 áprilisában. A Vajdasági AT Népi Szkupstinájának elnöksége 1945. június 8-án kelt határozata alapján nyílt meg a szabadkai Műszaki Iskola. A nyár folyamán kinevezték az igazgatót és a tanárokat, és kijelölték az iskola épületét, az akkor Wilson, a mai Makszim Gorkij utca 38-as szám alatt.

Az első nemzedék képzését két tanévesre tervezték. A diákok tanítását a Mérnökök és Technikusok Szakosztályának tagjai végezték díjmentesen munkaidő után, este 17-től 21 óráig.

1945. november 4-én, vasárnap délután 3 órakor kezdődött meg a tanítás négy szakon: építészeti, földmérő, gépészeti és villamosági szakon a 256 tanuló számára. Négy szerbhorvát és három magyar tannyelvű osztály kezdte meg tanulmányait. Mivel nagy volt a tanárhiány, az első érettségiző nemzedék néhány tagja az iskolában maradt, s a katedra másik oldalán foglalt helyet, oktatóként.

Az elkövetkező években új szakok nyílnak az iskolában, s a tanulók létszáma is megnövekedett. Az Ivan Sarić Műszaki Iskola regionális jelentőségű szakközépiskola, ahol a tanulók oktatása négy szakterületen folyik: gépészet és fémfeldolgozás, elektrotechnika, közlekedés, fémkohászat. A Politechnikai Iskola regionális jelentőségű szakközépiskola, ahol a tanulók oktatása négy szakterületen folyik: építőipar és földmérés, erdészet és famegmunkálás, nyomdaipar, valamint kultúra, művészet és közmédia. A Vegyészeti-Technológiai Iskola regionális jelentőségű szakközépiskola, ahol a tanulók oktatása két szakterületen folyik: kémia, nemfémek és grafika; mezőgazdaság, élelmiszergyártás és -feldolgozás.

„A munka alkotta és tartotta fenn az embert. Missziónk: munkára tanítani a fiatalt, s közben öröme is teljen a munkájában, alkotó tevékenységében. Kicsiből lesz a nagy, az ifjúkor érettséget eredményez. A vízmolekulákból élet születik, a gabonamagból civilizációk keletkeztek, ezernyi különböző szállal átszőtt sokszínű világunk. Mi segítjük a fiatalokat, hogy egy szebb jövőt teremthessenek.” – írta **Nikola Matković**, a Vegyészeti-Technológiai iskola igazgatója.

„Sok munkát és aktivitást fektetünk a tervezett eredmények megvalósítása érdekében. Bevezetjük az innovációt az oktatási-nevelési folyamatba, modern technológiát és modern tanszereket használunk, a szaktantermeket korszerű eszközökkel szereljük fel, s arra törekszünk, hogy a 21. század diákjának megfelelő iskola legyünk. Megőriztük elődeinktől, átadjuk utódainknak – stabil, magas színvonalú, hozzáférhető és hasznos oktatást.” – biztosította **Ivan Bajić**, az Ivan Sarić Műszaki Iskola igazgatója.

„Szép éveket éltünk meg, köszönöm a kérdést, jól vagyunk,

Kiállítás a Szabadegyetem előcsarnokában

A fotókiállítás megnyitóján

és még sok szép évet remélünk. Mesterségek, bölcs elmék és szorgalmas kezek tették Szabadkát várossá, s őrzik is meg annak; ezért kihasználom az alkalmat, hogy hangsúlyozzam: a 70 éves időszak csupán egy intervallum, amelyben a tudás és a készségek nemzedékről nemzedékre történő átadása a műszaki oktatás szélesebb térségben való folyamatosságát biztosítja. Az évforduló jó alkalom, hogy megengedjünk magunknak néhány szentimentális és büszke pillanatot a hagyományra, amely kötelez bennünket. Szükséges, hogy a műszaki szakok a jövőben is közösségünk fejlődésének alappillérei maradjanak. Erre hívja fel a figyelmet a gazdaság dinamikus technológiai fejlődése is napjainkban.” – összegezte a jubileum alkalmából **Iso Planić**, a Politechnikai Iskola igazgatója.

Szerdán, november 4-én kispályás labdarúgó diák bajnokságot (fiúk, az Ivan Sarić Műszaki Iskolában) és röplabda diák bajnokságot (lányok, a Vegyészeti-Technológiai Iskolában) rendeztek, a tanárok pedig ünnepi tantestületi ülésen vettek részt.

A Szabadegyetem előcsarnokában 17.30 órakor fotókiállítás-megnyitó volt: 70 fénykép az archivumi anyagból, valamint a monográfia bemutatására és divatbemutatóra került sor. A program ünnepi díszüléssel zárult a Városháza dísztermében.

*Trbović Toljagić Natalija tanár
fordította: Varga Mercédész tanár*

Interjú: Vörös Csaba, informatikus

AZ INFORMATIKUS

Így nevezi őt mindenki az iskolában. Mai számítógépes világunkban szinte nélkülözhetetlen. Nagyon keresett személy, hiszen őhozzá fordulhatunk, bármilyen kérdésünk, problémánk adódik számítógépekkel jól felszerelt iskolánkban.

Ismerjük meg közelebbről e nagyszerű tanárt és embert!

Mióta tanít iskolánkban, és milyen feladatkört lát el?

A Politechnikai Iskolában tanítok már 14 éve. Informatikát és gyakorlati oktatást tanítok a nyomdaipari előkészítő technikus tanulóknak. Munkám során számos eredményt értek el a diákjaim. 2014-ben Tóth József 3. helyezést kapott Vranjében, a nyomdaipari iskolák országos versenyén. Az iskolában a tanítás mellett rendszergazdai feladatokat is ellátok, ami nagy kihívást jelent számomra, mivel több mint 150 számítógép van az iskola 2 épületében, 5 internet kapcsolat és több mint 30 hálózati eszköz és nyomtató. Az iskola weboldalát is szerkesztem, és több szolgáltatást felügyelek, amelyek elsősorban a tanár kollégák munkáját hivatottak segíteni, megkönnyíteni: pl. az iskola saját felhőalapú tárhelye, a schoolcloud, vagy a tanulók által is használható e-learning rendszer, a moodle.politehnickasu.edu.rs.

Hol végezte tanulmányait?

Felsőoktatási tanulmányaimat az Óbudai Egyetem Neumann János Informatikai Karán mint informatikus mérnök-tanár-master fejeztem.

Jut-e ideje hobbira? Vajon az informatikához kapcsolódik?

Hobbim az informatika, ezen belül is a weboldalkészítés és programozás. Ez év nyarán programozás tanítását kezdtem el 8–14 éves gyerekek számára CoderClub (codereclub.eu) néven. Ebben a csoportban 30 gyerek magyar és szerb nyelven hetente egyszer ismerkedik a programozás alapjaival.

Ön Brüsszelben képviselte országunkat. Kérem, meséljen erről!

2015 augusztusában ennek a munkának köszönhetően csatlakoztam az Európai Programozás Hete mozgalomhoz (EU CodeWeek – codeweek.eu), és ez a szervezet szerbia nagykövetének választott. Az Európai Programozás Hete ebben az évben október 10–18-ig tartott, s az én feladatom volt a népszerűsítés és szervezés Szerbiában. Munkámnak köszönhetően idén 60%-kal több eseményt szerveztek meg a tanárok iskoláikban a programozással kapcsolatos témakörökben, így Szerbia a 10. helyen van a 44 résztvevő ország rangsorában. Szeptemberben az európai nagykövetek találkozóján vettem részt Brüsszelben, és képviseltem országunkat az Európai Bizottság épületében.

Honnan jött az ötlet a programozó iskola elindításához, népszerűsítéséhez?

A programozó iskola ötlete kislányaimtól ered, akik nagy érdeklődést mutatnak a technikai eszközök használata iránt, és szerettem volna ezt az érdeklődést komolyabb irányba terelni.

A nyár folyamán több mint 30 tanuló járt a nyári programozó iskolába, ahol a Scratch programkörnyezettel ismerkedhettek meg, s készítették el játékaikat és animációkat. A CoderClub ösztöl állandó műhelymunkák keretében működik péntekenként és szombatonként a topolyai Juhász Erzsébet Könyvtárban.

Céljai?

Céлом a programozás és informatikai ismeretek oktatása, a digitális írástudás terjesztése. Hiszem, hogy ezek a kompetenciák elengedhetetlenek lesznek a mai generációk továbbtanulása és munkavállalása során. Ma, amikor már egyre több uniós országban (pl. Anglia, Litvánia) a kódolás már az általános iskola első osztályában külön tantárgy, elengedhetetlen olyan képzések elindítása, amelyek elősegítik a programozási ismeretek elsajátítását. A logikus, algoritmikus gondolkodás minden más területen is elengedhetetlen, és ezen ismeretek birtokában a tanulmányi eredmények is javulhatnak. Szerbiában az informatika egyelőre még csak választható tantárgy, és a középiskolákban is csak a szakirányú szakokon találkozhatnak a tanulók programozással.

Nyilván nem lehet mindenkiből programozó, de a jövőbeli munkahelyeiken minden bizonnyal elkerülhetetlen lesz a technológiai eszközök ismerete és használata. Aki programozással szeretne foglalkozni, egy perspektivikus és jól megbecsült munkahelyet találhat magának bárhol a világon – akár elvándorlás nélkül is.

ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ О РЕПРОДУКТИВНОМ ЗДРАВЉУ

Као и прошле, и ове године се у нашој школи изводи програм под називом „Здравствено васпитање о репродуктивном здрављу“, предвиђен за ученике другог разреда средњих школа на територији Војводине. Како је овај програм доживео велики успех у десет војвођанских средњих школа током 2013/2014. године, конкурс за реализацију овог пројекта расписан је и за ову школску 2015/2016. годину. Ове године су прилику да слушају часове овог предмета добила два одељења другог разреда Политехничке школе.

Ученицима је пружена могућност да науче нешто што их непрестано окружује, и што, између осталог, сачињава и њих саме. Учимо како се заштитити од нежељених последица приликом ступања у интимне односе и коме да се обратимо ако до тога дође. На овим корисним и занимљивим часовима упознајемо себе и свој организам.

Превремене трудноће и малолетници заражени сексуално преносивим болестима, све су чешћа појава. Узрок томе може бити друштво, утицај породице и слично, али највећи узрок свих нежељених појава јесте незнање.

Часове у нашој школи држи професор физичког васпитања Звонко Вуковић.

Шта смо све научили:

- информације које добијамо на часовима можемо наћи код лекара специјализованих за одређену област - контрацепција и адекватна употреба кондома је најсигурнија

када је у питању полно преносива болест или нежељена трудноћа - млади су подложнији заражавању сексуално преносивим инфекцијама-SPI, због незрелости организма, раног ступања у сексуалне односе и некоришћења заштите, већег броја партнера и склоности ка ризичном понашању - прерана трудноћа може представљати озбиљан психосоцијални и здравствени проблем за мајку, бебу и околину. Ми смо путем овог пројекта у једној великој борби против незнања, и водимо се оним чувеним - боље спречити, него лечити!

Јелена Недић ТПА 2/11

RADIONICA U SAVETOVALIŠTU ZA MLADE

У уторак, 17. новембра 2015 године, у оквиру Саветовалишта за младе, одржан је семинар на тему “Adolescentno doba sa osvrtom na reproduktivno zdravlje”.

Seminar je bio namenjen učenicima prvih razreda srednje Politehničke škole, a u narednom periodu održaće se i za ostale učenike subotičkih srednjih škola. Učenici su radili test o poznavanju reproduktivnog zdravlja adolescenata i emocionalne i seksualne zrelosti.

Pitanja su bila podeljena u nekoliko celina:

- Menstrualni ciklus
- Promene na telesnom planu (kod devojčica i dečaka)
- Trudnoća
- Polne bolesti
- Zaštita reproduktivnog zdravlja

Ученици су показали осредње познавање ових тема, те се организовање радионице овог типа показало веома потребним.

Саветовалиште води деčји педијатар др Драгинја Рапић, и у оквиру њега раде два психолога и гинеколог. Најављене су и друге теме, па искрено саветујем свим вршњацима да се укључе у рад истог, као и да затраже савете за своје проблеме.

Savetovalište za mlade nalazi se u Školskom dispanzeru

МАТУРСКА ЕКСКУРЗИЈА У ИТАЛИЈИ

У суботу, 26. септембра 2015. године, у пет сати ујутро, кренули смо на матурску екскурзију у северну Италију. Чекајући испред аутобуса, смрзнути, дрхтали смо од узбуђења, али и хладноће. Спаковали смо кофере, заузели места у аутобусима, махали родитељима и - екскурзија је могла да почне.

Пут је био напоран, али смо се забавили уз музику и уживали у предивном погледу пролазећи кроз Мађарску и Словенију. Стижући у Трст, град на обали Јадранског мора, били смо задивљени приказом који се пред нама простирао, док смо се аутобусом спуштали у град. Обишли смо центар града који красе изузетно лепо декорисане грађевине, а потом посетили православну цркву. Потом смо се упутили у Лидо ди Језоло, где смо и преспавали.

Сутрадан смо кренули у једнодневни обилазак Венеције. Аутобусом смо стигли до обале где нас је чекао бродич којим смо се возили до Венеције. Изгледала је као музеј на отвореном. Међу низовима шарених кућа на води, крили су се вијугави канали и уске уличице, који су као путеви лавиринта водили до главног трга - Трга Светог Марка. Видели смо Цркву Светог Марка, која је због многобројних украса, слика и детаља изгледала као нека огромна кутија за накит. Обишли смо потом

Цркву Санта Мариа дела Салуте. Сва од белог камена, украшена детаљима, изгледала је величанствено. Видели смо и Дуждеву палату, поред које се налази чувени затвор, а између је Мост уздаха, који су затвореници прелазили одлазећи у тамницу.

Трећег дана екскурзије посетили смо Падову. Обишли смо Цркву Светог Антонија. Кренули смо главним путем на ком се налази један од најстаријих медицинских факултета. Кренули смо ка Верони. Посетили смо Јулијину кућу и видели њен чувени балкон. Обишли смо и арену у којој су се, некада давно, одржавале гладијаторске борбе. Данас се на овом месту одржавају концерти. Обилазили смо улице које су биле пуне златарских радњи и разноврсних бутика. Одлучили смо да се прошетамо до обале која је била обасјана сунцем, док се море пресијавало. Иако је дувао хладан ветар, храбрији су покушавали да се окупају, а други су шетали обалом скупљајући мале, беле шкољке. У уторак, четворог дана наше екскурзије, обишли смо Пизу. Били смо очарани Пољем чуда на ком се налази чувени Криви торањ, црква и крстионица.

Вратили смо се кући срећни, пуни утисака и, наравно, уморни. Ипак је то матурска екскурзија.

Милица Алексић АТ 4/1

PRÁGA – BÉCS

Prága panorámája

Bécs panorámája

Szeptember 21-én úticélnak vettük Prágát és Bécsét. Egész napos utazásunk közepette Pozsonyt is meglátogattuk néhány órára. Szlovákia kellemes időtöltés volt mindannyiunk számára, ahol Duna menti környéket ismerhettünk meg.

A második napon bejártuk Prága főbb jellegzetességeit. Bárhova néztünk, gyönyörű és különleges épületeket láttunk. Turistáival együtt csodálatos ez a város. Emellett nagyon gazdag történelemmel rendelkezik, érdekesebbnél érdekesebb történeteket hallhattunk. Némely épületet nem lehetett figyelmen kívül hagyni, többek között a Nagyboldogasszony- templomot sem.

Ami szintén elnyerte tetszésünket, az nem más, mint az Óvárosi téren lévő Orloj.

Utazásunk második felét Bécsben töltöttük. E város nem

mondhat magának annyi turistát, viszont látnivalóból itt sincs hiány. Többek között említésre méltó a Természettudományi Múzeum, amelynek belső tere valóban lenyűgöző. Építkezési szempontból szürke városnak mondható Ausztria fővárosa. Kirándulásunk végén a schönbrunni kastéllyal is megismerkedtünk.

Nagyon örültünk a sok szabadidőnek, így az egész napos séta mellett áruházakat is bejárhattunk. Bécs városában természetesen a bécsi szelet sem maradhatott el a terítékről.

Azt hiszem, mindenki nevében mondhatom, hogy felejthetetlen élmény volt ez az öt napos érettségi kirándulás. Középiskolás éveink ezzel együtt váltak teljessé, és hálásak vagyunk ezért a lehetőségért.

Kovács P. Emese GFT 4/10

KARLOVČANI U SUBOTICI

Protekloga vikenda u Subotici su boravili učenici i nastavnici Mješovite industrijsko-obrtničke škole iz Karlovca u Hrvatskoj. Njihovo dolazak realiziran je u sklopu međunarodne suradnje s Politehničkom školom iz Subotice.

Program susreta započet je učeničkim prezentacijama škola i znamenitosti gradova Karlovca i Subotice, te obraćanjem nazočnima ravnatelja dvije škole – Ise Planića i Snježane Erdeljac. Učenici obiju škola imali su prigodu upoznati se i u neformalnom druženju na radionicama i obilasku Subotice (subotička gradska jezgra, jezero Palić i ZOO vrt, mjesto Tavankut, HKPD “Matija Gubec”, Galerija slika od slame, Etno salaš “Balažević”). Središnji dio druženja je bio snimanje kratkoga dokumentarnog filma o posjeti Subotici, Politehničkoj školi i druženju učenika.

Dogovoren je i nastavak suradnje dviju škola, što će se realizirati koncem ove školske godine na državnom natjecanju srednjih građevinskih škola, čiji će domaćin biti upravo Politehnička škola iz Subotice, a na koju je pozvana škola iz Karlovca kao sudionik iz inozemstva.

Osim glavnoga pokrovitelja projekta – Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske, suradnju su

U obilasku Gradske kuće

pomogli Grad Subotica, Hrvatsko nacionalno vijeće, Gradski muzej Subotica, Suvremena galerija Subotica te HKPD “Matija Gubec” iz Tavankuta.

Vladan Čutura, profesor

TAVANKUČANI NA SMOTRI HRVATSKE ETNO BAŠTINE U NJEMAČKOM GRADU ESSLINGEN-FILDERSTADT

Gupčevi folklorasi u Njemačkoj ili, bolje rečeno, Tavankučani u Njemačkoj. Zvuči smiješno, ali je istinito.

Put je bio težak, jer smo putovali šesnaest sati, no vrijedilo je poći i vidjeti svu ljepotu Njemačke. Kad smo stigli, oko pola devet ujutro, onako umorni izašli smo iz autobusa i uputili se pješice prema katoličkoj misiji u Esslingenu. Tamo su nas dočekala ozarena lica, a i mi smo odmah nabacili osmijeh, čim smo ih ugledali onako gostoljubive. Oni su nas dočekali s doručkom, nakon čega smo se uputili u tržni centar „Milaneo“, gdje smo se zadržali tri-četiri sata i vratili se u misiju. Poslije su nas rasporedili kod naših domaćina gdje smo spavali. Lijepo smo se svi odmorili za sutrašnji nastup i sljedeće jutro svi došli odmorni. Uputili smo se u Filderstadt gdje ćemo i nastupati. Od osamnaest društava bili smo osamnaesti i strpljivo čekali svoj red i svojih deset minuta da pokažemo što znamo. Tročlano povjerenstvo za dodjelu nagrada činili su priznati etnolozi i koreografi: **Andrija Ivančan**, **Miroslav Šilić** i **Vedran Vidović**. Na temelju njihove procjene, nagrada za najbolju koreografiju pripala je tavankutskom HKPD-u “Matija Gubec” koja je tematizirala žetveni običaj Dužijancu. Čim smo čuli da smo osvojili prvo mjesto za najbolju koreografiju, međusobno smo se pogledali i počeli pljeskati, bili smo ponosni. Osim toga, titulu prve pratilje najljepše Hrvaticе izvan Republike Njemačke ponijela je **Valentina Tikvički**, članica tavankutskog društva. Zbog nje smo se također radovali, kao da smo svi dobili nagradu. U Esslingen smo se vratili prepuni dojmova. Sljedeći dan, nedjelja, bio nam je slobodan i iskoristili smo ga tako što smo prvo otišli u crkvu, a poslije i na

Naši folklorasi u Njemačkoj

ručak. Kad smo ručali, otišli smo prošetati gradom i uživati u ljepoti Esslingena. Napravili smo nekoliko slika za uspomenu i vratili se nazad u misiju. Oprostili smo se od svojih domaćina i tužnih lica se u Tavankut.

Antonija Rudić TPA 2/11

EKSKURZIJA NA FRUŠKOJ GORI

Dana 29. oktobra 2015. profesor Darko Ivković organizovao je ekskurziju edukativnog karaktera u Novom Sadu, Sremskim Karlovcima i Petrovaradinu, na kojoj smo posetili veći deo, kako verskih, tako i kulturnih mesta i objekata.

Prvi objekat koji smo posetili po dolasku u Sremske Karlovce je Donja crkva u koju, nažalost, nismo mogli da uđemo. Ona je izgrađena oko 1719. godine i posvećena je Svetom Petru i Pavlu. Međutim, u dvorištu te crkve videli smo jedan od najstarijih platana na tlu Vojvodine. Procenjuje se da ima oko sto pedeset godina, visine preko trideset metara. Od 1960. godine nalazi se pod zaštitom države kao retko, zaštićeno, prirodno dobro prve kategorije. Sledeće mesto koje smo posetili bio je vidikovac na Magarčevom bregu. To je mesto sa koga se pruža pogled na Sremske Karlovce, njegove kulturno-istorijske spomenike i bačku ravnicu. Najznačajniji deo Vidikovca je otvorena scena sa dva nivoa na kojoj se nalazi pozlaćeni krst, podignut na mestu na kojem se pre više decenija nalazio drveni krst, kao i skulptura pesnika Duška Trifunovića, delo akademskog vajara Stevana Filipovića. Potom smo posetili Sabornu crkvu Svetog Nikole, koja je najveći pravoslavni hram u Sremskim Karlovcima, smešten uz nekadašnje sedište Srpske patrijaršije, stari Patrijaršijski dvor, danas Vladičanski dvor Sremske eparhije Srpske pravoslavne crkve. Sledeće odredište bila je Gornja crkva, tačnije Srpska pravoslavna crkva Vavedenja Presvete Bogorodice, koja je jedna od najznačajnijih i najvrednijih građevina u starom jezgru Sremskih Karlovaca, kao prostorne kulturno-istorijske celine izuzetnog značaja za Srbiju. Gornja crkva je posvećena Vavedenju Presvete Bogorodice i metoh je manastira Hilandar. Nažalost, i ona je bila zaključana, pa nismo mogli da je razgledamo. Nakon toga, uputili smo se ka planinarskom domu "Stražilovo" gde smo boravili tokom noći. Sledećeg dana smo se iz planinarskog doma uputili ka Novom Sadu. Prvi objekat koji smo posetili bio je srušeni Žeželjev most, koji je izgrađen 1961. godine, a uništen je tokom NATO bombardovanja 1999. godine. Bio je dugačak 377 m, a povezivao je Novi Sad i Petrovaradin. U samom centru Novog Sada ušli smo u Crkvu imena Marijinog. To je rimokatolička crkva izgrađena 1895. godine u neogotskom stilu. Posvećena je Bogorodici. U unutrašnjosti se nalazi oltar urađen u duborezu, dok su na prozorima vitraži u tirolskom stilu. Nakon kratkog odmora, uputili smo se ka Petrovaradinskoj tvrđavi. Kamen temeljac je položio austrijski princ Kroj. Izgradnja tvrđave, po projektu francuskog vojnog arhitekta Sebastijana Vobana, trajala je punih osamdeset osam godina, sve do 1780. Izgradnju su vodili austrijski vojni arhitekti. Tvrđava je izgrađena na 112 hektara, na uzvišenju koje dominira okolinom. Bila je neosvojiva za ondašnju ratnu tehniku i već tada je dobila naziv Gibraltar na Dunavu. Kao isključivo vojni objekat, Petrovaradinska tvrđava služila je sve do 1948. godine. Pod zaštitu države stavljena je 1951. godine, od kada predstavlja kulturni i turistički objekat. Pored muzeja, arhiva i niza umetničkih ateljea, poslednjih godina na Petrovaradinskoj tvrđavi održava se muzički festival "Egzit". Na kraju smo posetili stari železnički tunel koji više nije u funkciji.

To je bio kraj našoj ekskurziji. Uputili smo se ka železničkoj stanici, gde smo sačekali voz za povratak u Suboticu.

Vidikovac na Magarčevom bregu

Saborna crkva u Sremskim Karlovcima

MEĐU BELLO

Piše: **Georg Odri, profesor**

„Šta, zar ćemo opet ovde!“, komentarisali su neki iz ekipe znamenite ustanove sa severa Bačke, na daleko čuvene po učestalim izletima s kraja omiljenog vaspitno-obrazovnog procesa i početka blagougodnog

godišnjeg doba, osim kada temperature prelaze 23 stepena (starog dobrog Celzijusa), dajući razlog žalopojkama o nesnosnim vrućinama ispod jezika, a sve meteorološke opservacije su ukazivale da će biti znoja u potocima, misleći, verovatno, na posetu Melencima, zgodom nekog ranijeg istorijskog putešestvija, i opirući se izvesnom osećanju nelagodnosti, mladalački rečeno „smora“, na pomisao već viđenog, potiskujući, čak neugodnu umrtvljenost tela prouzrokovanu nenaviklošću pravilnog sedenja u autobuskim foteljama, foteljama za katedrom, drugim foteljama i... svim foteljama i, suncem uslovljenu, klimatsku situaciju znojenju u autobusima, vazda opremljenim poluhavarisanom aparaturom za provetravanje.

„Idemo, idemo, ima šta da se vidi, a kolega ornitolog će dati važne informacije o retkim vrstama ptičjeg roda i tako to...“, bio je jasan vođa u nameri da sprovede zacrtanu strategiju ekskurzije.

Melenci su mesto sa oko 6000 Melenčana, nastalo pre gotovo tristo godina, u herojsko doba vojevanja austrijske Vojne krajine protiv osmanlijskog ekspanzionizma, a ponajviše znano po banji i jezeru Rusandi. Posle par prigodno – kurtoazno – birano – rutinskih, itd. reči dobrodošlice i reči o dužini, širini, dubini, površini, obimu, zapremini, dijagonali, svetlosnoj polupropustljivosti mulja, statičkoj otpornosti šiblja, inteligenciji prosečne jezerske žabe i drugim jezerskim pikanterijama, raja je upoznata i sa hemijskom dimenzijom Rusande, koja veli da je jezero napušteni krivudavi tok Tise, visokog saliniteta, a čiji mulj širi miris sumporvodonika (čitaj: pokvarenih jaja) te se koristi za lečenje reumatskih i drugih bolesti iz kojih razloga je, 1867. godine nastala istoimena banja, utemeljena na legendi koja kaže da su stručnjaci ukapirali da tu leži zec kada je izvesna Melenčanka, zarad potrebe

čuvanja gusaka, često šljapkala preko jezera i njegovog blata i, posle temeljnog savetovanja sa svojim lekareskom i apotekarom, shvatila da se izležila od dus tabana ili išijasa ili tako nečega.

„Na području jezera fluktuira oko 210 vrsta ptica, a sad ću vas povesti u šetnju Melenčkim parkom u potrazi za orlom belorepanom (*Haliaeetus albicilla*), ptičicom belog repa, rasponom krila do 2,4 metra, i staništima u blizini većih vodenih površina, poput melenčačke Rusande. Obratite pažnju na visoke krošnje drveća, jer kada ne leti, ta ptica ima običaj da sedi na drveću“, govorio je ornitolog sa velikim teoretskim iskustvom i praktično dobro potkovan, inače integralni deo kolektiva, nestajući sa grupom istomišljenika iz vidokruga neistomišljenika, udobno zavaljenih u fotelje banjanskog ugostiteljskog objekta sindikalne provincije, nešto udobnije od autobuskih, katedarskih i drugih, u dubinama lokalnog parka – staništa belorepana.

„Ljudi, nemamo sreće, nema belorepana, izvinjavam se u njihovo ime, potražićemo ušare – ko ih prvi vidi, nek' javi, a dok se ne posreći, upoznaću vas sa običajima i životom dživdžana...“, začuo se, ponešto razočaran, glas iz parkovske tmine, ne izazvavši naročitu senzibilizaciju na ptičju tematiku, onog dela prosvetnih radnika, očekujućih od putovanja nečeg značajnijeg i konkretnijeg od glorifikacije blebetanja vrabaca, sa kojima je većina prosečnih i natprosečnih ljudi ostvarila nenametljivu simbiozu obostranog ignorisanja.

Vreme leči sve, pa su se putnici uskoro obreli na jugu Banata, u seocetu hiljade žitelja i million (”klikera“) za nauku i tehniku. Mihajlo Pupin (1854-1935) je onovremenski namirisao da na Balkanu hleba nema i okušao sreću van ovih prostora, ponajviše u SAD, gde je ostvario uspešnu karijeru profesora elektrotehnike na Univerzitetu Kolumbija, pronašao električno strujno kolo sa podešavanjem u rezonancu, koje je našlo primenu u radio-vezama, razvio brzu metodu rendgenskog snimanja, rešio problem povećanja dometa prostiranja telefonskih struja postavljanjem induktivnih kalemova na strogo određenim rastojanjima duž vodova i mnoge druge naučno – tehničke kerefeke, čije bi detaljisanje bilo previše stručno za ozbiljnost ovakvog članka i pretilo da ugrozi reputaciju i tiraž čitavog polugodišnjaka, te je mnogo prijemčivija za opis inspirisanost krajolikom mestašceta prožetog muzejskim kompleksom pomenutog naučnika u vidu rodne kuće, čijim obilaskom su naši junaci, poput stereotipa japanskih turista u kratkim pantalonama, sa

fotoaparatima oko vrata i sevanjem bliceva, ili podvarijante pomenutog stereotipa koja govori, takođe, o kratkim pantalonama, ali i o foto-telefonima, evocirali i provocirali nostalgiju prohujalih priča naših baka, izgleda seljačkih prostorija, mirisa pite gužvare i nagužvane mesine, muzeja smeštenog u zgradi stare škole, koji, by the way, nisu imali priliku da vide iznutra, i narodnog doma, koji predstavlja zadužbinu naučnika podarenu rodnom mestu, kao i brojnošću ptičje faune oličene u mnogobrojnim gnezdimama roda i gotovo uvredljivo nezainteresovanim sovama na skoro svakom drvetu sokaka. Međutim, sive eminencije ove priče, sada već pomalo inkriminisanog, belorepana, ni od korova!

U neposrednom susedstvu opisanog seoceta, kojem je falio još poneki pametan sin da ponese epitet intelektualnog centra i ponajvećeg trista mozgova ovih krajeva, nalazi se Kovačica, brojem stanovnika nešto produktivnija od Melenaca, osnovana 1802, mada postoje podaci o postojanju manjih naselja još iz 15. veka. Sredinom 18. veka ovde se naseljavaju graničari ranije pomenute Vojne krajine epskih dimenzija, a od 1783. godine slovačko stanovništvo, koje i danas dominira. Tu se nalazi kolonija ljudi, najčešće samoukih umetnika, željnih kreativnog stvaranja protkanog seoskim – narodnim ambijentom, te poznatih po neslaganju sa dominantnim tokovima u umetnosti. Poznata imena slovačke naivne iz Kovačice su Jan Sokol, Martin Jonaš, Zuzana Halupova...

Profesorsko društvance, kojem, inače, ne nedostaje iskustva kada su u pitanju naivne situacije po obrascu umotvorine u kojoj je vuk pojeo magarca, a reklo bi se da je stekao sposobnost da ga uvek iznova jede i da će ga mrcvariti još izvesno vreme, imalo je priliku da se upozna sa najvećim tekovinama naivne umetnosti ovog šora banatskih prostora u obližnjoj *Galeriji naivne umetnosti*, u čijem je ambijentu, relativno malog prostora, odisalo dinamičnom atmosferom prisnog raspoloženja u okruženju predstava, na prvi pogled, drugi pogled i sve poglede, zamišljenih i personifikovanih dečjom naivom u eksploziji mašte, preliveom mogućim i nemogućim bojama i utiscima moćnih posmatrača, prošlih i sadašnjih... politehničkih.

U interregnumu između dveju turističko-edukativnih destinacija, situacija u autobusu se zakuvala, jer su proradili potoci znoja usled neugodne sklonosti Sunčeve prema spajanju sa julskim zenitom i nesuvislog drmdanja

OREPANIMA

poluispravne ventilacije, što je otupelo bistrinu uma naših obrazovanih putnika usredsređenih na što skoriji silazak, u nameri da se zadovolje kojekakve niskointelektualne nasušne potrebe, usmerene, u principu, u pravcu stomaka. Zato je pojava Deliblatske peščare – peščane mase koja se proteže na oko 300 kvadratnih kilometara, između Dunava i padina Karpata smanjila preterani doživljaj dinstanja u pokretnoj furuni i vratila optimizam i veru u bolje sutra i stabilniju situaciju u svetu.

Pomenuta peščara je pribežište za neke specifične i retke vrste flore i faune, među kojima su, od biljnih - banatski božur, stepski božur, Pančičev pelen, šerpet i Degenova kockavica, a od životinjskih - vuk, jelen, divlja svinja i neke ptičje sorte, o kojima će malo više govoriti, u donjem tekstu, kolega ornitolog iz gornjeg teksta.

Posle nekovremenskog odmora, uz ručak, o čijem izgledu i karakteru ovde neće biti reči, na terasi ugostiteljskog objekta melenacke provincije, moguće, istog sindikata, ali mnogo dopadljivijeg pogleda na šumoviti krajolik okoline *Školsko-rekreativnog centra "Čardak"*, koji je, u prvobitnom planiranju, bio predviđen kao ishodište prvog i izvoriste drugog dana ekskurzije i materija za uživanje u pastoralni sumrak i smiraja, a naročito, onoga između, a što nije pasovalo protivnicima arhitekture čardaka ni na nebu ni na zemlji i

teorije da čovek i kukuruz imaju zajedničkog pretka, te su izabirali drugačiju varijantu putešestvija, krenulo se u kraću šetnju okolinom. Na isturenom punktu sa mapom zapetljanih šetačkih staza, družina je saslušala par korisnih saveta iskusnijih:

"Ići ćemo najkraćom stazom dužine 2,31 km, evo to je ova crvena linija koja se lepo vidi na tabli, u koloni jedan iza drugog, i nemoj da skrećete, jer ima vukova, divljih krmača, živog peska, manijaka, barbaroga...", dao je uputstva neprikosnoveni lider puta, dok su se ljudi trudili da, u šarenilu prikazanih staza, razaznaju navedenu kilometražu i preispitivali da li je to previše za urbane šetače potrošačkog karaktera, pa još punih stomaka.

"Samo da dodam, što se tiče ptičjih vrsta koje ovde žive, najugroženiji su banatski soko, orao krstaš i orao kliktaš, a ovo je i jedno od poslednjih staništa orla belorepana koji ima beo rep i kada ne leti, sedi na drveću...", govorio je iskusni ornitolog, dok je ekipa polako formirala kolonu partizanskog tipa i prepustila se vođstvu iskusnih vodiča indijanskog tipa.

Posle izvesnog kruženja po predelu, mestimično obraslom drvećem, zevanja u nebo ne bismo li opazili belu pozadinu letećih vragolana i fokusiranja potiljka ispred sebe da ne bi skrenuli sa gerilske staze i naišli na bezobrazne kreature, sledilo je, otežanim nogama, ukrcavanje u, sada, spasonosnu furunu na četiri točka, u pravcu prema glavnom odredištu ove odiseje.

Titel, mesto u rangu Melenaca i Kovačice, nalazi se u Bačkoj, neposredno kod ušća Begeja u Tisu, nedaleko od mesta gde se ona uliva u Dunav, na južnim obroncima Titelske visoravni. Istorijom zadire u kameni i antičko doba, a pod današnjim imenom egzistira od 11. veka, u vreme srednjovekovne ugarske države. Za vreme turske vlasti bio je centar titelske nahije, a posle proterivanja Turaka iz Južne Ugarske postaje sedište Šajkaške oblasti, u sastavu, ranije pominjane, austrijske Vojne krajine gubeći na značaju posle njenog razvojačenja krajem 19. veka.

Posle „čardak revolucije“, ova varoš je, od strane demokratskog i demokratski izabranog rukovodstva, izabrana za destinaciju u kojoj bi romantičari mogli da posmatraju zalazak sunca tri reke, sa obale Tise ili visova Titelskog brega. Nostalgijna atmosfera u periodu između letnje, sparne, rečnim komarcima pretrpane, večeri, i pomalo raščupanog jutra predstavlja će tematiku nekog narednog broja ovog

magazina, a koju su naši junaci premostili jutarnjim pentranjem po obroncima Titelskog brega, koji predstavlja lestu zaravani, sa čijeg vrha se pruža velelepni pogled na gradić, reku i dva ušća. Tu, na vrhu iznad Tise, došlo je do sasvim bezazlenog natezanja dve koncepcije oko toga da li je titelska zaravan veća, plića, uža ili duža od subotičke, potkrepljene podacima iz turističkih vodiča različitih izdavača i tiraža i lokalpatriotskih nagona u smislu: *„Nemoj ti meni, jer i mi konja, pardon, zaravan za trku imamo!“*, između unajmljenog vodiča neproverenih kvalifikacija i predvodnika našeg društva, osvedočenog posjednika mnogobrojnih sertifikata o savladanoj obuci indijanskog tipa, po kojoj nos nije manje važan od mudrijaške literature.

Šta god bilo sa veličinom zaravni, u poslednjoj fazi ugođaja pristupilo se ukrcavanju na brodicu zarad krstarenja po kristalno zelenoj Tisi, trasom tamo - vamo, u jednakim vremenskim intervalima, uz priču šta se sve usput može videti, a ne bi bilo zgoreg ne zaboraviti reči da su se čule dobro poznate reči da treba otvoriti četvoro očiju, jer je okolina reke jedno od poslednjih staništa orlova belorepana, koji kada ne lete...

Svakako, najzabudljiviji momenat ovog znamenitog krstarenja bio je momenat kada je kapetan broda – iskusni panonski mornar ukotvio deregliju na podesnom mestu, zgodnom za rečno osveženje onih koji misle unapred i svagda nose kupaču opremu pri sebi, indoktrinirani mišlju da ih ništa ne sme iznenaditi. Male tehničke probleme, pri rutinskom pristajanju, otklonili su dobrovoljci iz profesorskih redova, koji su uzeli stvari u svoje ruke, odnosno kanape broda u zube i, manirom na kojem bi im pozavideli i iskusni, sidrima istetovirani morski vukovi zlatnog doba gusarenja, krijumčarenja i pravilnog pristajanja, ukotvili brod, izbegavši nasukavanje na zadivljujuće obale, naizgled, pitome Tise. Posle zasluženog brćkanja avangarde kupaćih kostima u okolini lađe, u rasponu od pramca do krme, i pri dubini koja nije dozvoljavala mlataranje mnogo drugačije nego u kadi kućnog kupatila, a uz, navodno, nezainteresovane poglede onih koji nisu predviđali situaciju i trudili se da ignorišu vrućinu, došao je kraj avanturi i početak sređivanju utisaka, dok je povetarac sa talasa lađe u povratku budio nostalgiju rečima:

„Ovo je poslednje stanište belorepana..."

НОЋ ИСТРАЖИВАЧА

„Ноћ истраживача“ је манифестација која је у петак, 27. септембра 2015. године, у холу Отвореног универзитета у Суботици, одржана по четврти пут. То је прилика за све ученике суботичких основних и средњих школа да своја знања из разних научних области прошире, а научено покажу свима које наука занима.

На овогодишњу „Ноћ истраживача“ водила нас је наставница физике Антонија Башић Палковић. Имали смо прилику да видимо разне експерименте из физике, хемије, биологије и других природних наука. На нас је највећи утисак оставио експеримент „Пламен на руци“ за који је потребна вода, детерџент, гас и неки извор ватре. Овај експеримент привукао је највише пажње, јер су посетиоци могли да га испробају на сопственим рукама. Занимљив је био и експеримент који се изводи уз помоћ два огледала и једне фигурице, при чему се фигурица постави између два огледала. Када се огледала удаљавају од фигурице, стичемо утисак да је она мања, а када огледала приближавамо фигурици, чини нам се и да се фигурица повећава. Интересантан је био и експеримент за који је био потребан папир кружног облика обојен дугиним бојама, а кроз центар прободен оловком и постављен у епрувету. При окретању, добијамо утисак да је папир сив или бео. Могуће је било испобати експеримент у коме три средишња прста ставиш у посуду са водом и огледалом. У одразу се, због рефлексије, чини да се број прстију удвостручио.

Био је ово један занимљив и необичан час физике, ноћ у којој смо много тога научили, или бар пожелели да научимо, докучимо и схватимо.

Ноћ истраживача одржана је на Отвореном универзитету

Експеримент: Рука у пламену

GMO je OK?

„Najveći neprijatelj znanja nije neznanje, već iluzija znanja.“

Stephen Hawking

Piše: **Ligija Vlček, profesor**

Nauka i tehnologija se poslednjih decenija razvijaju vrtoglavom brzinom. Svedoci smo neverovatnih otkrića koji iz korena menjaju naše društvo. Biologija je temelj iz koga izranjaju medicina, poljoprivreda, farmakologija sa svojim futurističkim idejama i dostignućima. Ovu divnu i humanu nauku neprekidno potresaju osuđivanja i pretnje, dok ostale prirodne nauke lagano klize kroz našu svakodnevicu bez mnogo turbulencija. Nažalost, diskusije o fascinantnim temama poput evolucije, postanka života na zemlji, veštačke oplodnje i modifikacije gena se svode na večitu borbu

naučnog i religioznog tumačenja prirode koja nas okružuje. Osnova sukoba leži u neznanju i nerazumevanju, te se usled straha od novog i nepoznatog traži spas u tumačenju događaja pomoću viših sila ili neutemeljenim, uprošćenim, naučnim principima, uz kategorično odbijanje da se sagledaju izložene činjenice. Sebe smatram skeptikom i radujem se činjenici da je u nauci poželjno sumnjati u sebe, u rezultate i tvrdnje, i da svaki stav mora biti utemeljen znanjem i potkrepljen dokazima.

GMO je tema koja često osvane u novinama, televiziji, a naročito na internetu, i svi zgroženi naslovima o toksičnom i kancerogenom dejstvu ovakve hrane, stiskamo lajkove i besomučno šerujemo tekstove uz besne komentare, a znamo li uopšte šta je GMO?

GMO ili Genetski modifikovani organizmi su organizmi kojima je izmenjena genetska konstitucija metodama genetskog inženjeringa. Nakon dugogodišnjeg upoznavanja strukture DNK, mehanizama delovanja gena, uočeno je da su oni univerzalne informacije. Svi organizmi, od virusa do čoveka, izgrađeni su iz istovetnih nukleotida i upravo to je dalo naučnicima ideju da pokušaju premestiti gene iz jednog organizma u drugi. Ovakvi postupci u okviru jedne vrste zovu se CISGENI, dok premeštanje gena između dve različite vrste su TRANSGENI postupci.

Uzgajanje i selekcija organizama specifičnih karakteristika uz genetičke promene otpočelo je pre oko 8500 godina. Prostije rečeno, mutacije koje su se neprekidno dešavale, čovek je počeo koristiti da bi povećao prinos i poboljšao kvalitet hrane. Veštačkom selekcijom iz populacije, on odabira jedinke koje imaju poželjne osobine (krupniji cvet, slađi plod, veći klip) i na takav način stvara nove sorte. Danas se koriste postupci mutageneze koji podrazumevaju veštačko izazivanje mutacija (radijacijom, hemijskim jedinjenjima) i zatim veštačku selekciju među mutiranim jedinkama. U ovim postupcima čovek izaziva promenu genetičke konstitucije organizama, a ipak se organizmi ne nazivaju genetski modifikovani, iako to u stvari jesu. Genetska modifikacija podrazumeva premeštanje gena u ciljni organizam koji se obeležava kao GMO. Rezultati oba procesa su isti, dok se postupci razlikuju.

Kratka istorijat genetski modifikovanih organizama:

- laboratorijsko eksperimentiranje sa GMO počinje 1970.godine
- 1974. godine Rudolf Jaenisch stvara prvu transgenu životinju - miša
- 1976. godine proizvodi se hormon (somatostatin) od transgenih bakterija
- 1978. godine počinje masovna proizvodnja hormona (inzulina) od transgenih bakterija
- danas se većina antibiotika i hormona dobija pomoću GMO

-istraživanja idu u smeru dobijanja otpornijih organizama i hrane koja ima veću nutritivnu vrednost.

PREDNOSTI GMO

Genetskom modifikacijom se znatno skraćuje period dobijanja organizama sa željenim svojstvima. Ovako naučnici mogu stvoriti organizme tačno dizajniranih karakteristika:

- bakterije koje razgrađuju industrijski otpad, bakterije koje razgrađuju naftu-što se može iskoristiti u remedijaciji životne sredine
- biljke otporne na bolesti, pri čemu se koristi manje pesticida
- biljke otporne na niske temperature, sušu (povećava se prinos u nepovoljnim uslovima)
- umesto lečenja konvencionalnim lekovima, otvara se mogućnost „ispravke“ defektnih gena.

KONTROVERZNOST GENETSKE MODIFIKACIJE

Dok mnogi sumnjaju u istinitost teorije evolucije i stvaranje novih vrsta smatraju nemogućim, nauke poput genetike, svakodnevno potvrđuju istu.

Ova, kao i mnoge druge naučne tehnike koje čoveka stavljaju u ulogu „kreatora“, neprihvatljive su za mnoge (setimo se veštačke oplodnje, presađivanje organa). Ipak, mnogi danas njima pribegavaju bez preteranog razmišljanja, jer je u nas usađena želja za životom, zdravljem i potomstvom.

Postoji uvreženo mišljenje da konzumiranje ovakvih organizama može nekako uticati na našu DNK, a jasno je da se u procesu varenja molekuli DNK razlažu na nukleotide po istom principu kako se to dešava sa hranom koja nije GMO.

Iako je upotreba GMO pod strogom kontrolom nadležnih organa, mnogi se pitaju kakve će biti posledice dugoročnog korišćenja GMO? Mene zanima da li se iko pita kakve će biti posledice dugoročnog korišćenja tableta, pametnih telefona, plazma televizora ili Fejsbuka, da li će oni nekako uticati na našu DNK?

GMO vs ORGANSKO

Pitam se zašto je Bt kukuruz koji u sebi ima gen *Bacillus thuringiensis** stigmatisan kao GMO, a samim tim nepoželjan, a kukuruz koji se uzgaja u organskoj proizvodnji koji je prskan rastvorom istoimene bakterije ima epitet „organsko“?!

**Bacillus thuringiensis* - bakterija je uobičajni stanovnik zemljišta, neke sadrže gen koji je odgovoran za sintezu endotoksina insekticidnog dejstva.

Prváci 2015/2016.

TON 1/5

AT 1/2

G 1/4

AT 1/1

GFT 1/10

GFT 1/8

LT 1/9

TPA 1/7

VT 1/3

Intervju: Jasmin Šečić, subotički blogger i magistar tehničkih nauka

ZNANJE SE MNOŽI DELJENJEM

Razgovarali smo sa Jasminom Šečićem o njegovom feljtonu *Povratak graditelja*, u kom govori o istoriji graditeljstva u Subotici, o blogovima koje piše, ali i o drugim temama interesantnim za naš list.

Recite nam nešto više o veb-feljtonu *Povratak graditelja* i blogu *Jasminov Blog svet*.

Veb-feljton je hronika kraja jednog vremena. Između ostalog, nudi jednu od mogućih autoretrospektiva čuvenog subotičkog graditelja Dežea Jakaba spram svojih dela. To ujedno čitaocu daje priliku da se i sam odredi prema graditeljstvu i vremenu kroz koje ga feljton vodi. Koncipiran je na takav način da priče imaju

povezan vremenski sled i da feljtonska periodičnost ne ometa lako praćenje razvoja celokupne storijske. Članci uvode čitaoca u subotički graditeljski duh vremena prve četvrtine dvadesetog veka, ali i dočaravaju društvene prilike dva istorijska perioda (jedan u kom su se zgrade gradile, a drugi dvadeset godina kasnije, tokom povratka glavnog lika u Suboticu), u isprepletenom nizu sekvenci ovih vremena.

Jasminov Blog svet je nastao ranije, tokom perioda u kom sam aktivno pisao blogove za sajt *Subotica.info* i kasnije list *Blic*, sa svrhom poboljšanja korespondencije sa ljudima kojima su ti tekstovi bili interesantni. Nakon toga je poprimio i druge sadržaje, ne izlazeći iz ovog prvobitnog okvira.

Kako ste došli na ideju da pišete feljton *Povratak graditelja*?

Kao i sve ideje, i ova se desila spontano. Nedugo nakon što je ukinut *Blic* blog, kroz razgovor sa Milošem Perovićem, vlasnikom najuspešnijeg sajta koji se bavi gradskom tematikom – *Subotica.com*, došli smo na ideju da bih mogao pisati nešto slično, ali sa gradskom tematikom za ovaj, gradski sajt. Posle nekoliko konsultacija, složili smo se da tema stare Subotice, interpretirana na adekvatan način, može biti i te kako interesantna za naše sugrađane. I tako je to krenulo.

Da li ste lik Dežea Jakaba u ovim pričama stvarali vodeći se poznatim informacijama o graditelju ili ste lik u potpunosti izmaštali? Kojim izvorima ste se vodili pri pisanju feljtona?

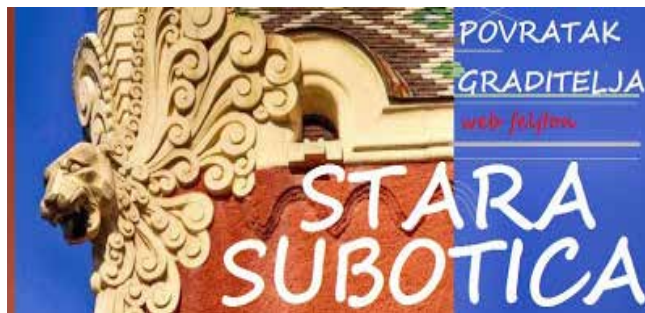
Feljton u osnovi predstavlja niz tekstualnih ilustracija koje govore o graditeljskom nasleđu Dežea Jakaba u Subotici (kao i drugoj graditeljskoj baštini), pisalački koncipiranih u formi fikcije, sa kojom se veoma učestalo (na momente analitički detaljno) prožimaju stvarni ljudi, mesta i događaji. Izvori su mahom posledica životne koincidencije da sam imao priliku (kao projektant, nadzor ili investitor), učestvovati u sanaciji većine objekata o kojima pišem u tekstovima.

Poznato je da pisci u ono što pišu unose i deo sebe. Ima li sličnosti između Vas i glavnog lika Vašeg feljtona?

Da, svakako da određene sekvence, pogotovo one vezane za svetonazore glavnog lika, imaju neposredne ili posredne dodirne linije sa načinom na koji ih i ja sam percipiram. Katkad je to nesvesno, a ponekad se radi i o svesnim poveznicama, pa, čak i omažima nekim ljudima, mestima i događajima.

Koliko je važno da mladi ljudi, i Subotičani uopšte, poznaju prošlost svog grada? Koliko je zaista poznaju?

Ove tekstove prvenstveno treba posmatrati kao deo nastojanja

da se, mlađim generacijama, ali i onim starijim, koje zanima istorija graditeljstva u Subotici, ilustruju moguća sećanja subotičkog secesijskog graditelja, a kroz njih i duh jednog vremena. Po intenzitetu zanimanja naših sugrađana za feljton, rekao bih da postoji nedostatak kvalitetnih i pristupačnih izvora informacija o gradskoj prošlosti.

Gde se Vaš feljton može čitati i da li ste razmišljali da sve priče koje ste napisali sklopite i objavite kao knjigu?

Sve do sad objavljene priče se mogu pročitati na web adresi:

www.subotica.com/povratak-graditelja

A što se tiče knjige, bilo je izvesnih interesovanja gradskih institucija koje se bave kulturom oko objavljivanja. Videćemo.

Poznato je da ste završili Građevinski fakultet i da ste inženjer. Otkud potreba za pisanjem? Gde pronalazite inspiraciju?

Inspiraciju nije teško pronaći, bilo da se radi o tematici koja je vezana za struku, kao što je to u slučaju sa feljtonom o Jakabu Dežeu, ili da se radi o društvenim temama o kojima sam pisao za list *Blic*, uvek ju je moguće pronaći. Zapravo, ona dolazi iz. Inženjerstvo je samo mala pomoć u celom tom procesu, jer građevinarstvo je struka koja zahteva kreaciju i kreativnost, a pisanje je samo jedan vid iste.

Kako ste odlučili da studirate građevinu? Da li biste mladima preporučili da se bave građevinom?

Da ću studirati građevinu, znao sam već negde u drugom razredu srednje škole. Naime, pohađao sam srednju elektrotehničku školu, ali sam uvek jednim okom pogledavao građevinske crteže, koji su uvek bili svuda oko mene, pošto je u mojoj porodici bilo građevinskih inženjera i tehničara. I kao dete često sam trčkarao po projektnom birou i to me je, na neki način, životno opredelilo.

Mlađim ljudima bih preporučio da se bave onim što njih zanima ili inspiriše. Velika stvar je baviti se nečim što čovek voli, samo to treba prepoznati. Dobra vest je da je vreme u kom živimo fleksibilno i dozvoljava promene životnih odluka, treba samo slušati svoj unutrašnji glas koji nam govori šta bismo želeli da radimo u životu, naravno, ne zanemarujući potpuno ono što nam govore roditelji.

Za kraj, imate li neku poruku za učenike Politehničke škole, za mlade ljude uopšte?

Iako se možda, ponekad, mladom čoveku može učiniti da živi u vremenu u kom su škola i znaje depasirani, to je samo privid. Znanje je nešto što vam nikad niko neće moći uzeti. Za sve ostalo nema garancije. Zato ga treba skupljati, ali i deliti. Znanje je jedina stvar na svetu koja se množi deljenjem.

Iz feljtona "Povratak graditelja"

GRADSKA KUĆA-TOSKANSKA INSPIRACIJA

Malo ko je znao da je Jakab inspiraciju za nacrt Gradske kuće u Tirgu Murešu (građene prema njegovom i Komorovom projektu 1907. i 1908. godine), koja je kasnije dobila svoju „sestru“ u Subotici, dobio posmatrajući toranj objekta „Palazzo Pubblico“, na srednjovekovnom trgu „Piazza del Campo“, u toskanskom gradu Sieni, dok je kao mlad inženjer putovao Evropom. Ovaj toranj iz sredine 14. veka izgrađen je kako bi nadvisio onaj u Firenzi i bio je najviši u onodobnoj Italiji. U Toskani je jednog leta obišao Firenzu, Pisu, Viaregio i Sienu. Na zapadni deo italijanske obale otišao je da vidi toranj u Pisi, a na kraju je na njega najveći utisak ostavilo toplo i neprovidno more koje ga je više podsećalo na Balaton, nego na mora koja je do tada video. Tako nešto doživeo je samo posle dosta godina kada je sa suprugom Irenom posetio Rimini na suprotnoj, jadransko-italijanskoj obali.

Kada je, pred kraj obilaska Toskane, stigao na železničku stanicu u Sieni, odmah se uputio ka trgu o kom je pre toga dosta znao iz knjiga o istoriji arhitekture. Lutao je okolnim ulicama dok se iza jednog malog pasaža nije ukazala veličanstvena vizura ovog trga. Dugo je šetao okolo i analizirao. Zatim je seo na terasu restorana na trgu. Divio se ovom, po njemu, najlepšem javnom prostoru, odnosno trgu Evrope. Dan je bio sunčan, sa ponekim zaostalim kišnim oblakom, uz veoma jak vetar. Bio je toliko jak da je oborio suncobran za susednim stolom koji je konobar bezuspešno pokušavao ponovo da učvrsti. Ni vetar mu nije smetao. Sećao se da je tamo popio najkraću i najukusniju kafu u životu.

Gledao je mlade ljude koji sede na popločanju od crvene opeke zvezdastog trga u obliku školjke, kao u kakvom ogromnom, plitko-ovalnom amfiteatru. To sedenje na tlu bilo je nešto krajnje nesvakidašnje za njega. Devet segmenata popločanja od opeke simbolizira plašt Bogorodice koja štiti stanovnike grada. Jakab je dobro upamtio tu simboliku, te je i sam posle često koristio devetosegmentnu podelu u svom radu.

Bolo mu je oči što je na tornju Mangia „Torre del Mangia“, objekta „Palazzo Pubblico“, veliki okrugli sat tako nisko postavljen. Cenio je da bi bilo bolje da se vreme dogleda i u udaljenijim delovima grada, jer sat ovako zaklanja okolne palate. Kad mu se rodila ideja da svoju impresiju ovim tornjem pretvori u svoju interpretaciju ove građevine, odlučio je da će sat pomeriti skroz gore, kako bi se video izdaleka i da će imponantnost naglasiti krovom tornja. Tako se rodila ideja za toranj Gradske kuće u Tirgu Murešu, kao i za njegovog blizanca u Subotici.

Izučavajući istoriju gradskih trgova, dok se pripremao za projektovanje u ovim gradovima, uočio je da se evropskim gradskim tržnicama veoma rano pridružuje gradski toranj, koji simbolizira pravni status gradskih zajednica. De jure, one su, doduše, bile podložne lokalnom vladaru, ali su de facto, zahvaljujući svojoj ekonomskoj moći, bile samostalne. Zaključio je da je toranj u savremenoj arhitekturi, kao simbol moći, posuđen iz arhitekture plemstva i uzdignut do uloge dominantnog zdanja grada. Pa, zašto bi on kvario tako dugu tradiciju?

Smelo je povukao vertikalnu liniju dugu šezdeset metara u razmeri crteža. Definirao je tako visinski gabarit objekta, odnosno tornja. Bio je to njegov prvi ovakav toranj. Kod drugog, u Subotici, lestvicu je podigao još više.

Trg i toranj u Sieni

Gradska kuća u Tirgu Murešu

Izgradnja Gradske kuće u Subotici, 1910. godina

Jasmin Šečić

GRADITELJSKO NASLEĐE PALIĆA

U utorak, 15. septembra 2015. godine, organizovano smo sa odeljenjskim starešinom, išli na otvaranje izložbe “Graditeljsko nasleđe Palića”. Pored našeg odeljenja, VT4/3, na izložbu su išla i odeljenja AT4/1 i AT4/2.

Izložba je otvorena u Kongresnoj sali Velike terase. Povod za izložbu je obeležavanje 170 godina turizma na Paliću i 35 godina od osnivanja Međuopštinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture. Na panoima je predstavljeno arhitektonsko i prirodno nasleđe Palića, pa smo mogli da vidimo kako je Palić izgledao nekada, a istaknuto je koliko se Palić razvio u turističkom i infrastrukturnom pogledu.

Izložba mi se dopala, jer sam se, preko izloženih slika, upoznao sa nekadašnjim izgledom Palića, o čemu sam slušao samo od svojih roditelja. Palić ima vredno

Palić nekada

kulturno nasleđe, koje ga čini jedinstvenom turističkom atrakcijom.

Feda Jašarović VT 4/3

PALICS ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉGE

2015. szeptemberben 15-én, kedden az iskola VT 4/3, AT 4/1 és AT 4/2 osztálya Palicsra látogatott. A palicsi turizmus 170. évfordulója és a Szabadkai Községközi Műemlékvédelmi Intézet megalapításának 35. évfordulója alkalmából rendezett kiállítást nézhettük meg a Palicsi Vigadó nagytermében.

Palics a XIX. században egy ismert üdülőközpont volt monumentális épületekkel, melyek a szecesszió stílusában épültek. Ezeknek az épületeknek a korabeli és jelenlegi képeit állították ki abból a célból, hogy bemutassák az akkori építészetet.

Végigjárva a kiállítás képeit megfigyelhettük, mennyit változtak Palics jelentősebb építményei az elmúlt évek során. Láthattuk az eredeti terveket; helyszínrajzokat, nézetrajzokat, részletrajzokat és metszeteket. Az épületek régi kinézetét és jelenlegi állapotát ábrázoló képek sokat segítettek azok összehasonlításában.

Megtekinthettük a település tervét és térképét, a villák, fürdők, szállók és egyéb nevezetességek rajzait is. Sokat közülük Komor Marcell és Jakab Dezső tervezett, akiknek nevéhez Szabadkán is több épület fűződik. Az ő munkájuk közé tartozik a szabadkai Városháza és a szabadkai zsinagóga, Palics víztornya, az Emlékkút, a Zenepavilon és maga a Vigadó, a kiállítás helyszíne is.

Kellemes órákat töltöttünk Palicson szakmai tudással gazdagodva.

Tri odeljenja četvrte godine posetila su izložbu na Paliću

Na izložbi

Ujlakos Stefánia AT4/2

МОНОГРАФИЈА

Велики и бурни догађаји су град Суботицу, крајем XIX и почетком XX века, из маленог провинцијског градића увели у орбиту значајних градова на овом делу Аустроугарске монархије. Постепено, овај град постаје предмет све шире радозналости. Појава модерне технике и техничких достигнућа оставила је тако дубок траг да и данас, у животу савременог суботичког друштва, као полазну основу у урбанизму, саобраћају, архитектури и другим делатностима, узимамо овај период, који многи и називају „златним добом Суботице” – написао је у уводној речи монографије „70 година техничког образовања у Суботици” Драган Роквић, директор суботичке Градске библиотеке.

Највећи део монографије, која је издата поводом обележавања седам деценија техничког образовања у Суботици, плод је рада наставника Политехничке школе. Ова публикација покушала је да испуни сва очекивања. Први део посвећен је Суботичанима и техници и илустрован је старим фотографијама нашег града. Затим су представљене три суботичке средње стручне школе: Политехничка школа, Техничка школа „Иван Сарић” и Хемијско-технолошка школа, а три директора написала су неколико реченица. Трећи део монографије представља 70 фотографија посвећених образовању, уз пригодну изреку и пратећи текст. Те фотографије, и остала архивска грађа, биле су изложене на изложби у холу Отвореног универзитета, чијем је отварању присуствовао и Михаљ Њилаш, потпредседник Покрајинске владе, покрајински секретар за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице.

Архивски материјал виђен је кроз објективе Мирјане Митрић и Срђана Милодановића. Текстовете које прате ове фотографије написала је Наталија Трбовић Тољагић, превод на мађарски урадила је Мерцедес Варга, а на хрватски језик Владан Чутура. Лекторка је била Ведрана Павић, а координаторка Стела Шаровић.

mesto: Art bioskop "Aleksandar Lifka" i bioskop „Eurocinema“
reditelj: Stevan Filipović

PORED MENE

Scena sa snimanja filma

Početkom oktobra stotinak učenika Politehničke škole je bilo u prilici da pogleda višestruko nagrađen film „Pored mene“ Stevana Filipovića, ovenčanog i Zlatnom arenom u međunarodnom programu na Filmskom festivalu u Puli i Nagradom mlade publike na Sarajevo film festivalu. Jednu grupu učenika u Art bioskop „Aleksandar Lifka“ vodila je profesorica Natalija Trbović Toljagić, a drugu grupu učenika je u bioskop „Eurocinema“ vodila profesorica Branka Jovičić.

I prethodni filmovi Stevana Filipovića doživeli su uspeh. Nagrađivano je i njegovo debitantsko ostvarenje „Šejtanov ratnik“, snimljen pre desetak godina, kao i film „Šišanje“ iz 2010. godine.

U filmu „Pored mene“ današnja generacija mladih ljudi prikazana je na realističan način. Govori se o tome da su oni žrtve vremena u kojem žive, a na neki način, možda, i krivci. U filmu je ispričana priča o odeljenju IV/3, maturantima jedne beogradske gimnazije, koji se nađu u nesvakidašnjoj situaciji. Profesorka istorije, koja im je ujedno i odeljenjski starešina, užasnuta nakon saznanja da ju je u podzemnim garažama, izliviš joj kofu crvene boje na glavu, napao neko iz njenog odeljenja, ostavlja učenike zaključane u školi, oduzevši im, prethodno, mobilne telefone. U takvoj situaciji, zatvoreni u školi, bez interneta i telefona, oni nailaze na mnoga iskušenja. Kroz priču o srednjoškolcima, Filipović govori o mnogim problemima današnjeg društva - priča se o politici i njenom dejstvu na nas, o tome kako smo njene dobrovoljne žrtve, a situaciju u kojoj se nalazimo, prihvatamo kao sudbinu. Film

govori i o komunikaciji, odnosno nedostatku komunikacije na relaciji profesor - učenik, ali i o lošoj komunikaciji između samih učenika, vršnjaka. Nedostatak empatije uslovljen, između ostalog, preteranim korišćenjem društvenih mreža, jedan je od suštinskih problema koji je obrađen u filmu. Profesorica se na sve načine trudi da sa učenicima uspostavi odnos poverenja i razumevanja, ali joj to ne polazi za rukom. U jednom trenutku im na času istorije daje zadatak da pišu o ljubavi, da objasne šta je za njih ljubav. Oni na to reaguju zbunjeno i sa podsmehom se pitaju šta je, uost, ljubav. Kroz njihovu reakciju vidimo da se u današnje vreme potreba za iskazivanjem emocija smatra slabošću. U okviru priče o ljubavi, obrađena je i jedna tabu-tema današnjice - homoseksualnost i odnos prema njoj. Na ovim prostorima različitost se ne prihvata lako. Dečko iz filma, Lazar, u jednom trenutku se ispoveda i priča o tome kako mu je mnogo vremena bilo potrebno da prihvati sebe takvog kakav jeste. Govori o lošim iskustvima i maltretiranju koje je preživeo u prethodnoj školi kada se za njegovu sklonost, slučajno, saznalo. Nije u mogućnosti da živi normalno i slobodno zbog nasilnika kojima je okružen, čak i u školi. Osim njega, u filmskoj priči ističu se i drugi likovi, a svako od njih ima neku svoju posebnost. Ovaj maturantski razred čine huligani, izbeglice, patriote, fenserke, gejmeri, štreberi, darkeri, povučeni učenici, sportisti, baš kao što je to slučaj u mnogim odeljenjima naših današnjih škola ovog regiona. Zbog toga među likovima nije teško prepoznati vršnjake iz svoje okoline. Verovatno iz tog razloga ovaj film i jeste pokupio toliko simpatija i sjajnih kritika, jer sve prikazane scene lako možete povezati sa stvarnošću. Kroz priču o jednom odeljenju koje se našlo u neobičnoj situaciji, Filipović daje presek današnjeg društva i predstavlja probleme kojima je ono okovano.

Na samom kraju filma, profesorica istorije, Olja, ujutro ih otključa, odškrine im dvorišna vrata škole i napušta ambijent u kome su, još uvek, sada već premoreni učenici. Film se završava scenom u kojoj jedna devojkica nailazi na odškrinuta vrata.

Završetak filma je otvoren i to nije slučajno tako. U jednom intervjuu je na pitanje šta će se sa IV/3 desiti posle, kada izađu iz škole, Filipović odgovorio: „To je pitanje za svakog klinca iz IV/3 ponaosob, ali pitanje na koje će sami morati da pronađu odgovor. Profesorka im je odškrinula vrata, dalje moraju sami. Kao i svi mi, uostalom. Svet oko nas je daleko mračniji i neizvesniji od svega što smo pre samo jedne decenije zamišljali, i biće nam potrebno dosta sreće, pameti i hrabrosti da nađemo odgovore koji će nam omogućiti da razumemo neko svoje mesto u moru burnih promena.“

Tijana Teodosijević AT 3/1

NA SAJMU KNJIGA

Oktobar, mesec u kom preovladava šapat jesenjeg lišća... Vreme kao stvoreno za čitanje nekog ljubavnog romana... Prethodnih godina nije mi mnogo značio Sajam knjiga u Beogradu, ali dogodilo se nešto zbog čega sam promenila mišljenje - pročitala sam jednu od onih knjiga koja se ne ispušta iz ruku dok je ne pročitate do kraja. Uz jedan divan roman sam se smešila čitajući ga, ali i plakala, i istovremeno naučila da neke stvari moram da menjam u svom životu. Ko bi rekao da knjiga od stotinak strana može imati toliki uticaj? Zahvaljujući ovoj predivnoj ljubavnoj priči, knjige su postale moja svakodnevica. Zbog ove knjige jedva sam čekala odlazak na Sajam knjiga u Beogradu...

Najzad, dočekala sam 30. oktobar, petak, poslednji u mesecu. Stotinak učenika Politehničke škole, predvođeno profesorica srpskog jezika, smestilo se u dva autobusa. Krenuli smo za Beograd. Bila sam nestrpljiva i želela sam do što pre stignemo.

Na šezdesetom Sajmu knjiga, kao i obično, bila je velika gužva. Sa spiskom knjiga u ruci, koji sam sastavila prethodnih dana, sa drugaricama sam potrcala u potragu za štandovima različitih izdavačkih kuća. U hodnicima hala sve je vrvelo od gužve. Ljudi su hodali nepažljivo, gazeći jedni drugima stopala, gurali se, ali među njima je bilo je i onih koji su bili uljudni i ljubazni. Uz kupovinu nekoliko knjiga na štandu "Vulkan izdavaštva", od nasmejanih i predusretljivih promoterki dobili smo po kutiju keksa, kafu, vodu... Od mnoštva divnih akcija, spisak mi uskoro više nije bio potreban. Jednostavno sam kupovala knjige vodeći se naslovnica i kratkim sadržajem na poledini knjige. Nažalost, nisam tog dana mogla sebi da priuštiti sve knjige koje sam poževela da kupim, ali sačekajte me sledeće godine. Srce mi je bilo puno sa jedanaest knjiga u krilu. Kako i ne bi?! Nakon obilaska Sajma knjiga, svi zajedno smo otišli u centar grada. Vreme je bilo lepo, mnogo lepše nego prošle godine. Zubato sunce je odisalo blagom toplotom, vetar je povremeno pirkao, a beogradske ulice krasili su užurbani ljudi. Hitro su ulazili i izlazili

iz tramvaja, pretrčavali ulice, šetali svoje ljubimce... Pet časova slobodne šetnje po Beogradu bilo je dovoljno da sa drugaricama obidem Kalemegdan i prošetam Knez Mihailovom ulicom, kao i da napravim nekoliko predivnih jesenjih fotografija za uspomenu. Bila sam prezadovoljna... Stigavši na mesto odakle smo se zaputili kući, sa prijateljicama sam, kroz smeh, razmenjivala utiske dana. Želela sam da taj dan potraje što duže, ali to, naravno, nije bilo moguće.

Seli smo u autobus i krenuli za Suboticu. Sa slušalicama u ušima, lagano sam spustila glavu na naslon sedišta i tiho gledala kroz prozor u ulice belog grada, poslednji put toga dana.

Željana Todorović TPA 2/11

KÖNYVTÁR-AJÁNLÓ

A Szabadkai Városi Könyvtár 125. születésnapja alkalmából a magyar tagozatok a könyvtárba látogattak a magyaróra keretein belül. Mivel sok tanuló vidéki, többüknek most volt először alkalmuk belépni a könyvek csodás palotájába.

Berényi Eszter és Papdi Izabella könyvtárosok ismertették meg bennünket a könyvtárral, amely a Raichle Ferenc tervezte impozáns épületben helyezkedik el, a Nemzeti Kaszinó valamikori épületében. Elsőként a kölcsönző osztályt – felnőtt részleget tekintettük meg, ahol megmutatták nekünk, hogyan kell használni az online katalógust, és megtudtuk a kölcsönzés „házi rendjét”, szabályait. A könyvtár rövid történetéről is hallhattunk, majd a könyvtár lépcsőházában található kiállítást néztük meg, ezáltal visszautazva az elmúlt évszázadba. A kiállítás bemutatta Szabadka polgárait, valamint azokat a mozzanatokat, amelyek Szabadkát várossá emelték. Érdekes reklámokat, történeteket böngészhattünk családokról, utazásokról, szecesszióról, szabadidőről,

kultúráról. Majd bekukkantottunk az olvasóterembe, ahol a tudományos osztály könyvei, folyóiratai használhatók, kizárólag helyben. A helyismereti gyűjtemény osztályán megtudtuk, ha bármire szükségünk van Szabadka városról, itt szívesen segítenek nekünk. Kutatómunkára alkalmas részleg, minden Szabadkával kapcsolatos érdekességet megtalálhatunk. Végül az Amerikai Kuckóba tértünk be – itt angol nyelvű könyveket, újságokat, folyóiratokat vagy filmeket kölcsönözhetünk, ingyenes angol órákon vehetünk részt. Október folyamán nekünk, középiskolásoknak lehetőségünk volt kedvezményes áron való betagosodásra.

A tartalmas látogatás után ösztönzést kaptunk az olvasásra, rádőbentünk annak fontosságára, ugyanis az unalmasnak tűnő „kötelező” házi olvasmányokon kívül itt mindenki megtalálhatja a stílusának, érdeklődésének megfelelő könyvet. Olvasni jó!

Bicskei Friderika AT 3/2

Mesto: Art bioskop "Aleksandar Lifka"

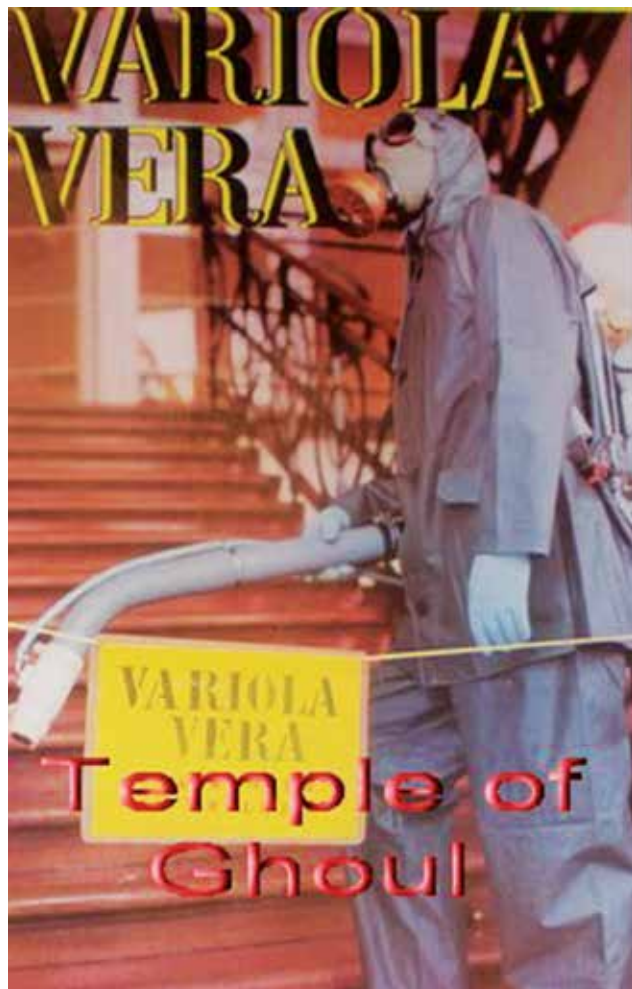
VEČE SA GORANOM MARKOVIĆEM

U četvrtak, 29. oktobra, s početkom u 19 časova, predvođeni profesoricom srpskog jezika Brankom Jovičić, posetili smo Art bioskop "Aleksandar Lifka", kako bismo prisustvovali razgovoru sa našim čuvenim rediteljem Goranom Markovićem. Razgovor sa režiserom upriličen je u okviru "Hrizantema festivala", međunarodnog festivala filmova,

horora i fantazije. Nakon toga smo bili u prilici da pogledamo njegov poznati film "Variola vera", snimljen daleke 1982. godine.

Tokom izuzetno zanimljivog razgovora, Goran Marković nam je pričao o svim iskušenjima koja su ga pratila dok je snimao, ovaj, ali i druge svoje filmove (svoj diplomski film "Bez naziva", "Specijalno vaspitanje", "Majstori, majstori", "Turneja"). Za njega je film "Variola vera" bio najteži film koji je ikada snimao jer niko nije želeo da mu priča o toj iskorenjenoj tropskoj bolesti, koja se u Jugoslaviji pojavila 1972. godine. Smatra da je variola vera bila prvi vidljivi znak raspada SFRJ. Pričao nam je o svim problemima koja su pratila snimanje. Dva dana pred početak snimanja, dali su mu novu, praznu bolnicu koja nije bila ni nalik prvoj, a mesecima se pripremao za snimanje u prvoj bolnici. Ubrzo ga je napustio i scenograf, a dan pred snimanje i glumac koji je trebalo da tumači lik direktora bolnice. Pozvao je svoga oca, čuvenog glumca Radeta Markovića, i on je preko noći spremio lik. Goran misli da je ovo jedna od najboljih uloga koju je njegov otac ostvario u životu. Reditelj nam je pričao o tome kako ovim filmom nije želeo da prikaže puku rekonstrukciju događaja, već da ukaže na bolest društva, da nije pravio dokumentarnu dramu, već metaforu. U to vreme nije se smelo otvoreno govoriti o problemima društva, već su se autor i publika sporazumevali indirektnim jezikom. U filmu je prikazano na koji je način bolest ušla u našu zemlju, a potom kako su ljudi reagovali na širenje ove smrtonosne bolesti. Prati se tok epidemije, kao i njen uticaj na psihi i ponašanje ljudi koji su izloženi opasnostima koje ona nosi. Ovu bolest u našu zemlju, tadašnju SFRJ, doneo je jedan tridesetpetogodišnji kosovski Albanac, budući hadžija, iz sela Danjane kod Orahovca, koji je krenuo je na hodočašće u Meku. Nije ni slutio da će njegov put četrdesetoro ljudi koštati života. Mesecima se spremao za put. Pored dobre volje i novca za putovanje, bila su mu potrebna i dva dokumenta - pasoš i potvrda o vakcinaciji protiv velikih boginja. Pasoš je vrlo lako dobio, ali se za potvrdu morao potruditi. U rano jutro 20. decembra 1971. godine, u bolničkoj čekaonici je

mladog hadžiju jedan nepoznati čovek ubedio da na njega bolest neće imati nekog velikog uticaja, te da slobodno može da obriše vakcinu uz pomoć vate i alkohola. Na taj način će izbeći izbijanje malog osipa po licu i telu. Hadžija je to i učinio. Svi znamo šta se posle dogodilo.

Ovo režisersko veče imalo je veliki uticaj na mene, jer do sada nisam znala ništa o ovoj bolesti. Ovaj film, i više od trideset godina nakon što je snimljen, budi svest u ljudima i ne gubi na svojoj aktuelnosti, ukazujući na opasnosti koje mogu da proizađu iz najobičnijih događaja u vašem životu. Niko nije ni slutio da će toliko ljudi umreti zbog te smrtonosne bolesti, kao što niko nije slutio koliko će ljudi umreti u ratovima koji su usledili deceniju kasnije. Film o bolesti društva bio je zasnovan na predosećanju kataklizme, koja je stigla brže nego što je to iko mogao i da naslutiti.

Kristina Mamužić TPA 2/11

MEDIJSKA PISMENOST

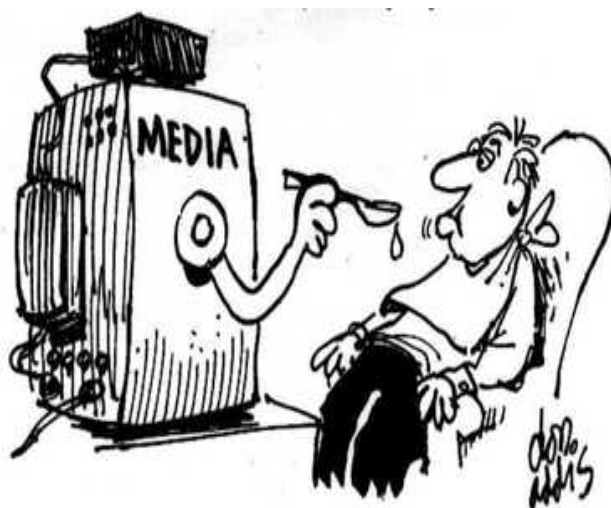

U subotu, 17. oktobra, i naredna dva dana, u Subotici su počele organizovane radionice pod nazivom “Mladi istražuju javni interes”. Ohrabrena od strane naše profesorice srpskog jezika, družina “Knjigoljupci” našeg razreda, prisustvovala je ovim radionicama.

Dve veoma zanimljive novinarke i inteligentne žene, Maja Vasić Nikolić iz NUNS-a (Nezavisno udruženje novinara Srbije), i Tatjana Ljubić iz Udruženja “Kult”, uvele su nas u pojam medijske pismenosti i uputile nas u ono što će biti naš zadatak naredna tri dana. Tu je počela naša mala “avantura” u svetu medija.

Osim što smo naučili kako se prave novinarski članci, snimaju priloge mobilnim telefonima i pišu sjajne priče, shvatili smo da većina tih priča nije istinita i saznali kako se one dekonstruišu u potrazi za činjenicama koje bi nam dokazale istinitost. Podeljeni smo u grupe i prateći prethodno data uputstva, upustili smo se u dekonstrukciju sami, u nadi da ćemo razotkriti priču skrivenu iza tri zadata članka, čime je probuđena naša medijska svest. Takođe nas je posetila pretstavница Kancelarije za mlade u Subotici i upoznala nas sa njihovim programom. Time se završio prvi dan obuke.

U nedelju, drugog dana, upoznali smo Borisa Šumana, reporteta i novinara Yu Eco televizije i radio stanice, koji nam je opisao posao novinara i pomogao pri odabiru tema na koje ćemo praviti reportažu kao završni projekat i pokazati ono što

smo naučili. Ponovo podeljeni u timove, dogovorili smo se oko detalja, i sutradan počeli sa snimanjem naših priča, koje možete pronaći na sajtu Yu Eco televizije.

Radionice medijske pismenosti su mi pomogle, ne samo u pogledu opismenjavanja, već i pri buđenju svesti o onome čime nas mediji bombarduju svakodnevno. Sa sobom sam ponela nova znanja, lepe uspomene i veliku želju za radom. Ako ikada bude prilike, rado bih sve ponovila.

KREATÍV DRÁMA-MŰHELY

Ha érdekel a színjátszás... Helyzet- és stílusgyakorlatok, kommunikáció, beszédtechnika, improvizáció. Játssz velünk! – ez a felhívás és a kíváncsiság hajtott, hogy kipróbáljam magam a színjátszás területén. A nyári műhelymunkákat júliusban tartották iskolánkban azok számára, akik aktívan szerették volna tölteni a szünidőt. A nyár a táborok, nyaralások, ideiglenes munkák ideje, mégis eljöttünk néhányan, s a foglalkozások végére jó kis csapatot kovácsoltunk. Vizin Olivér és a magyartanárnőnk segítettek betekinteni „a kulisszák mögé”. Olivér a Kosztolányi Dezső Színház Színházi Műhelyében tanulta a színészmesterséget. Szerepelt az Intercutting című előadásban, amely olyan érzékeny témákat feszeget, mint a halál, szerelem, identitás keresés vagy éppen a csalódás.

Körbeültünk, ismerkedtünk. Tanárnőnk kérdéseire

válaszolva Olivér mesélt: mit is jelentenek neki „a világot jelentő deszkák”; mi indította arra, hogy színitanodába induljon; hogyan kezeli a lámpalázat, félelmet; milyen reflektorfényben lenni... A színpadi deszkák vonzása bennünket is hatalmába kerített, s már fesztelenebbül folytattuk ismerkedő játékokkal a délelőttöt. Majd hangpróba következett: a nevünket, születési időpontunkat és születési helyünket kellett egymás után hajtogatni először suttogva, utána mind hangosabban, végül torkunk szakadtából. Egyik játék során sajátos mozdulatokat találtunk ki, amelyet öt, hét, tíz részre felosztottunk, s meghatározott időn belül lassítva kellett eljátszanunk. Mindegyik játék során valami tanulságot vontunk le, így például a bizalmi játékokon keresztül megtanultunk teljesen megbízni a másokban, hiszen csak így lehetett megvalósítani a feladatot. A színészetben, de a mindennapi életben is ez elengedhetetlen. Felfedeztük a csapatszellem fontosságát. Olivér, aki reggelente hol gördeszken, hol motorral vagy kerékpárral érkezett, figyelt mindegyikünk személyiségére, nem erőltetett módon, hanem játékos formában „tanította” önmagunk, illetve a másik megismerését, az egymásra figyelést, összetartást, amelyek nélkül nem működhet hatékonyan a színészi gárda. Délben

fejeződtek volna a foglalkozások, de ahogyan a mellékelt képeken is látszik, nagyszerű hangulatban telt a műhelymunka. Már dél is elmúlt, mégis valahogy nehezen váltunk el.

Folytatás következik! A téli szünidőben várjuk azok jelentkezését, akik meg szeretnék mutatni magukat, s szeretnének valamit üzeni a dráma művészetén keresztül a világnak.

Izetović Valentina TPA 3/8

Intervju: Petar Paunović, učenik AT3/1 odeljenja

ŽELIMO DA NAŠA MUZIKA BUDE INSPIRACIJA DRUGIMA

Petra Paunovića, osim u Politehničkoj školi, možete sresti i na rok svirkama u gradu, gde sa bratom Markom Paunovićem, maturantom naše škole, i još dvojicom drugova, svira u rok bendu „Maska“ već više od godinu dana...

Kako je osnovan vaš bend?

Bend je nastao početkom oktobra 2014. godine. Brat i ja smo došli na ideju da osnujemo novi bend, jer sa prethodnim nismo imali puno uspeha. Upoznali smo Aleksu Zubelića, učenika četvrtog razreda gimnazije, i dogovorili smo prvu probu koja je prošla odlično. Jedini problem bio je što nismo imali basistu. Tu se u priču uključio kosati momak, Valentino Salonja, i od tada naš bend funkcioniše u punom sastavu: Aleksa

Zubelić - pevač i ritam gitara, Valentino Salonja - bas gitara, Marko Paunović - bubnjevi, i ja - solo gitara i prateći vokal.

Kakvu vrsu muzike svirate?

Sviramo domaći rok koji, nažalost, propada, ali se mi trudimo da ga održimo, bar u Subotici...

Gde Vas možemo čuti uživo?

Nastupamo vrlo često po raznim kafićima i klubovima, a najčešće u „Public baru“, klubu „Mladost“ i „Bulevar kafeu“ koji su se pokazali kao sjajna mesta za svirke. Imali smo svirke i u drugim vojvodanskim gradovima.

Imate li autorske pesme?

Imamo jednu pesmu, a planiramo uskoro da ih snimimo još, koje će biti brže i dinamičnije.

Ima li nesuglasica u vašem bendu?

Veoma smo složni, ali naravno, kao i u svakoj grupici ljudi, desi se da se ne složimo oko nekih sitnica, ali sve to brzo izgledimo i rešimo.

Opiši nam kako izgleda jedna vaša proba.

Naše probe su uvek vrlo interesantne i svaka je drugačija. Uvek su tu šale koje nas oraspolože, ali kada radimo, radimo ozbiljno.

Koje su vaše ambicije?

Želimo da imamo što više svirki i da snimimo što više pesama koje će se dopasti ljudima. Želimo da naša muzika bude inspiracija drugima.

Rok bend „Maska“

Tijana Teodosijević AT 3/1

KNJIŽEVNI KONKURS „GAVRAN“

U okviru 3. međunarodnog festivala filmova horora i fantastije „Hrizantema“, koji je u Art bioskopu „Aleksandar Lifka“ trajao u periodu od 29. oktobra do 1. novembra 2015. godine, po prvi put je za subotičke srednjoškolce organizovan književni konkurs „Gavran“ na temu horora i fantastije. Na konkurs se odazvalo četrdesetak mladih Subotičana, a nagrađeno je deset autora koji su, po proceni žirija, napisali najbolje horor priče. Među učenicima Politehničke škole, nagrađeni su Mario Evetović iz odeljenja AT1/1 i Marijana Turu i Dunja Bašić Palković iz odeljenja AT 3/1

MOJA UNUTRAŠNJA BORBA

Već duže vreme vodim borbu sa samim sobom. To niko ne vidi, a možda je tako i bolje.

Moj problem je u tome što ne mogu da kontrolišem svoje postupke. Uradim nešto i tek kasnije shvatim da nemam pojma zašto sam to uradio. Pre neki dan sam uhvatio sebe kako brojim korake od svoje kapije do kapije jedne svoje „drugarice“. Hiljadu sto dvadeset i dva koraka... I onda sam, iz ne znam kog razloga, otišao na bazen i otplivao hiljadu i sto metara - dvadeset i dva kruga. Nedavno sam, jednog poslepodneva, otišao da šetam. Isključio sam telefon i do ponoći hodao po pruzi. Prespavao sam u kanalizacionoj cevi. Kod kuće sam imao topli krevet i sestru koju volim, ali ja sam izabrao da spavam na hladnom i vlažnom. Ne znam zašto... Imam neki nagon da hodam, da samo hodam, hodam i hodam i to ne mogu objasniti. Stalno sanjam pašnjake u Banatu - ja sam u sredini, a oko mene je magla. Ovog leta, dok sam bio sa školom na moru,

imao sam nesanicu. Nesanice prezirem, uvek dobijem neke jezive halucinacije. Nisam mogao da spavam i nisam imao mira, pa sam skoro svake noći bežao iz samostana. I dalje se sećam zbunjenosti koju sam doživeo kada sam pronašao sebe kako ležim na ivici malog, drvenog mola i gledam u zvezde, u more... u dva ujutro... Ili kada sam se, u slično doba, odjednom našao u starom, mračnom bunkeru na vrhu planine, kako slušam cvrkut šišmiša, gledajući ogromne noćne leptire, kako mi sleću na ruke... Ne znam kako sam dospao tamo i ne znam šta sam radio pre toga. U takvim trenucima se najviše uplašim, ali mislim da sam u mnogo većoj opasnosti pre nego što spoznam gde sam. Usred noći sretao sam sebe i na groblju, na drvetu, napuštenom salašu, na smetlištu, na nekom mostu... ispred kuće moje „drugarice“.

Iako se ova priča zove „Moja unutrašnja borba“, ja ne pružam nikakav otpor, gubim od samog sebe. Gubim samog sebe...

Mario Evetović AT 1/1

ЗАМКА

-одломак-

Гледам кроз помало замаглене, капљицама кише истачкане прозоре старог камионета. Густе облаци су се скупили и својим сивилом дају ноту суморности и депресије. Једноличне куће се великом брзином смењују и стапају у непрепознатљиву масу боја. Већ видим да ће ми ових неколико дана споро проћи.

- О чему размишљаш? - пита ме мама усхићено, пошто је престала да звиждуће неку песму. Знам да ће ме гњавити док јој не дам одговор који очекује, а и време је да ово изведем на чистац.

- Размишљам о нашем будућем животу. Шта ће се десити са мном када се ти удаш за Оливера, и тако...

- Мицо моја, не треба да се оптерећујеш тиме. Тек смо се верили, а и да се венчамо, ништа се неће променити. Ти ускоро идеш на факс, а ја се, можда, удајем. У нашем односу ништа се неће променити. Ти ћеш ми увек бити на првом месту, јер те волим највише на свету - завршила је уз смешак.

-И ја тебе, мама - одговорила сам, иако је звучало отрцано.

То је било пре пет дана... Мрак, црnilо, беле тачкице... Мноштво белых тачкица, роје се и убадају као осе. Освестила сам се и одмах осетила жесток, неподношљив, оштар бол у глави од ког ме је опет хватала несвестица. Отворила сам очи и све ми се помутило. Покушај померања било којег дела тела био је узалудан. Лежала сам на земљи, на леђима, и нисам осећала ниједан део тела осим главе која је бридела

и пулсирала. Приметила сам да ми се нешто милећи креће од чела према уху. Мирисало је на гвозђе. Покушавам да се сетим како сам доспела у ово стање, али од константног пулсирања у глави немам снаге да мислим. Шта ми се десило?

Пре пет дана

Добро дошли у вашу кућу! У ствари, вашу будућу кућу, ако решимо овде да останемо када се узмемо - рекао је Оливер уз превише нападан и извештачен осмех. И даље не могу да схватим шта моја мама види у њему, али ако се воле, ја нећу стајати на пут њиховој љубави.

Увукли смо кофере унутра. Кућа је велика, изграђена у викторијанском стилу, са пуно огромних, дрвених прозора окречених у бело. Фасада је од цигала и то јој даје неки старински изглед. Са једне стране куће је двориште које се граничи са суседовим, а са друге протеже се омањи шумарак. Дошли смо у праву недођију. Преко ограде којом се граничимо са комшијом, угледала сам старог човека у дугачком, вуненом капуту. Гледао ме је нетремице. Прожела ме језа.

- Не препоручујем вам да покушавате да причате са њим, луд је то старац, живи у свом свету. Није много друштвен. Не обраћајте пажњу на њега - рекао је Оли. Сусед ме је и даље гледао.

Дунја Башић Палковић AT 3/1

BELI SVET

-odlomak-

U redu, hajde da uradimo ovo! Horor priča, horor priča... Strava... Užas... Hajde, Marijana, bilo šta! Ovo neće funkcionisati. Menjamo taktiku. Urađićemo ovo po stavkama. Ne mogu ništa da uradim bez planova.

Prva stavka: Mesto i vreme

Kako bi bilo da stvorim mentalnu bolnicu? To je dobra ideja. Bolnice su uvek bile jezive. Sad mi samo treba ime. Hmmm... Kada bih izgradila bolnicu, jednog dana, ako se ovo silno školovanje isplati, kako bih je nazvala? *Elektro-šokom u novi svet, Anštajnovci, Beli život...* Belo... Bolnice su obično bele. Naravno! *Beli svet*. Savršeno. Mislim da ću priču smestiti u 2008. godinu. Nije daleka prošlost, ali nije ni toliko blizu sadašnjosti, a i to mi je prvo palo na pamet.

Dakle počinjemo:

Mentalna bolnica Beli svet, 2008. godina

Gledate u oronulu sivu zgradu, nimalo drugačiju od ostalih starih višespratnica naredanih uz identično siv auto-put koji vodi do nje. Mnogo starih, negde čak i razbijenih prozora, dozvoljava pogled (koliko - toliko) u unutrašnjost prizemnog dela konstrukcije u raspadnom stanju. Dva velika komada stakla i metala, jedini deo zgrade koji je bio obnovljen nedavno, činili su ulaz. To je naša meta.

Ulazite unutra. Nema potrebe za otvaranjem vrata, jer niste tamo fizički. Nalazite se na početku dugog, praznog hodnika belih zidova, ispunjenog zracima jutarnje svetlosti (ono malo što je uspeo da se probije kroz oblake) dana u najavi. Sa vaše leve strane nazirete, ne preterano zelen vrt kroz još jedna stakleno - metalna vrata. Izgleda da smo došli u dobar čas. Svi „ukućani“ su tamo. Uživaju u svojim dva sata slobode. Nije da mora tako, ali zato što je kreativnije od običnog izlaženja, prolazite kroz staklo. Sada se i vi nalazite u vrtu.

Marijana Turu AT3/1

A 2015-ös KMV díjnyertes alkotása

I. helyezés értekező próza kategóriában

A BAJMOKI ZSIDÓK EGYKORI INTÉZMÉNYEI ÉS KULTURÁLIS HAGYATÉKA (RÉSZLETEK)

A zsidóság különleges nép. A világ összes népe számára pozitív előrelendülést hoz gazdasági, társadalmi, kulturális, emberi, hitbeli szinten. Ahol megjelenik, minden felvirágzik. A zsidóság köreiből kerül ki a legtöbb Nobel-díjas, a legmagasabb technológiát képesek kifejleszteni, meghatározzák Európa, így pl. Szabadka városunk kulturális arculatát, ők az ipar elindítói, fejlesztői, a legjobb orvosok, a legtehetségesebb művészek. Áldott nép. Miért kíséri mégis végig a történelmet a zsidógyűlölet és üldözés? Hogyan került sor a holokausztra? Miért vallja a zsidó: „Szíven ott Keleten, és én itt Nyugaton” Júda Halévi költő híressé vált sorait? S leszűkítve: érvényesek-e a fent leírtak a bajmoki zsidóságra is? Vajon hová tűntek a zsidók a szülőfalumból, Bajmokról? (...)

A népszerűségel párhuzamosan alakult Bajmokon a zsidó közösség embereinek részvétele a gazdaságban és a közéletben. (...) A kereskedelmre és gazdaságra vonatkozóan a következőket állapítjuk meg: földbirtokosok, kereskedők, boltosok, postamesterek, hentes, kocsmárosok, orvosok, állatorvos, szappangyártó, községi végrehajtó került ki a zsidók sorai közül. (...)

A közösségi életben magas színvonalon szerepeltek, és vették ki részüket belőle. Különösen a művelődési életben tűntek ki. (...)

Az izraelita felekezeti népiskola a zsinagóga melletti épületben működött a jelenlegi óvoda helyén, már 1901-ben. Ez a hely volt feltüntetve mint a zsidó hitközség telke. Az egykori zsidó iskola falai ma is megvannak, és ezek képezik az óvoda épületének vezérfalait. (...)

1855-ben a bajmoki zsidó közösség telket kapott a zsinagóga építésére Ekkor ezen a helyen egy nádfedeles imaház állt. Az új zsinagóga építésének gondolata már régen megvolt a zsidó hitközség vezető embereinél. A zsinagógához a tervrajz a szabadkai Balog Lipót mérnök tervei alapján készült, a munkálatok kivitelezését pedig az apatini Hasel Testvérek és Társai cég végezte. Amikor elkészült, egy rendkívüli impozáns épület lett. A terv szerint a zsinagóga kupolásnak indult, de építkezés közben változtatták meg a tervet. A tetőszerkezetet négy ereszes sátorfedő fedi. Majd négy kis tornyot emeltek a zsinagóga négy sarkára. A bejárat elejére pedig egy magasabb tornyot építettek. Mindegyik tornyon ott volt a Dávid-csillag. Az egytornyú zsinagóga szélsőséges variáns, amely a keresztény templomok formájához igazodik. Ilyen szempontból különlegesség volt a bajmoki zsinagóga. Az ablakokat vitrázs díszítette. Az ablakok bolthajtásba végződtek. Egyemeletes volt. A zsinagóga az ekletika jegyében született, több építészeti stílust rejt magában. (...)

A bajmoki zsidókra vonatkozó legsötétebb napok 1944. március 19. után, a német náci megszállás után következtek be. A tanítást más középületekbe helyezték át, és a Dávid-csillaggal megjelölt gyerekek nem járhattak iskolába. A zsidó kereskedőknek megtiltották a boltok nyitva tartását és az árucikkek eladását. (...) Szinte naponta hurcoltak el családokat a bácsalmási gyűjtőközpontba. (...)

A holokauszttal Bajmok szegényebbé vált. Azt az úrt, amelyet a zsidók hagytak maguk után, lehetetlen mással betölteni. Nem volt többé, aki zsidó iskolába járjon – megszűnt az izraelita felekezeti iskola; nem volt többé, aki a zsinagógába járjon – lerombolták; nem volt többé, akit a zsidó temetőbe temessenek örök nyugalomra – felszámolták... Mekkora veszteség, milyen kár! Bajmok arculatának lényeges meghatározója volt a zsidóság. Örizzük meg méltóképpen emléküket! Soha többé Soá!

TO BELIEVE OR NOT TO BELIEVE AND A HAPPY NEW YEAR

To believe or not to believe, it is not really a question. According to the Oxford Advanced Learners' Dictionary, to believe means to be certain that something is true. Even the most hardened sceptics must sometimes be certain that something is true, or, must they? Never mind.

Belief is something that helps us lead a normal life, that helps us fight the worst nightmares, carry on in the most trying situations. We are many and we believe in many things. In ourselves, in our family and friends, the future, the supernatural, God, the Power of Creation, the infinity of the Universe, the news, reason, facts, dragons, unicorns, fairies and elves, education, discipline, simplicity, democracy, human rights, conspiracy, the Dark Side, hope, the freedom of speech... why not Santa Clause?

You can read here the wishes of students of our school (GFT 410, VT23, AT22, GFT213, LT 19 classes), addressed to Santa. We are many and we believe in many things. We do not all believe in him.

Dear Santa,
You don't exist.

Dear Santa,
I don't want to write to you. Go away.

Dear Santa,
Stalking is illegal.

Dear Santa,
I'd like to get a new computer.
obscene drawing

Dear Santa,

If you leave lots of money under the tree, I won't hunt you down.
Thanks, Santa!

Dear Santa,
This year, please just give me a little fluffy teddy bear and a million dollars.

Thank you

Dear Santa,
I want a free drink in Brokat from you.

Dear Santa,
Please fix my parents, they're defected. Thank you :)

Dear Santa,
Please bring me an unlimited source of chocolate and crisps. I would also like to be happy.

Thanks

Dear Santa,
Please repair my cable TV because I don't have any music channels to fall asleep to.

Thanx

Dear Santa,
Please take me with you.

Dear Santa,
I wish for lower blood pressure, a less annoying brother, a lot of candy and socks.

Dear Santa,
Please show me the straightest way to university.

Dear Santa,
Please give me the inspiration for everything. And also... success.

Thanks.

Dear Santa,
I already have everything but can you please give me some luck for my riding test.

Dear Santa,
Please give me strength and endurance for my plans.
Thank you.

Dear Santa,
Please give me some luck and better memory.
Thanks

Dear Santa,

How are you? If you have to give me something, give it to my grandma. Give her health, surround her with her loved ones and bring her some biscuits to. For myself, I want to improve the clarity of my cello play, and to play always with the heart to make real music. You can't give that to me, so just do your work and be happy!

Thank you!

Dear Santa,
Bring joy and love and happiness to my family, friends and me.

Dear Santa,
Please take my old phone without the sim and sd cards and leave me an iphone 6S+ and I want love and joy and happiness to my family and good friends and I also want good grades in school and I want my brother to get a new dog.

Thank

you!

Dear Santa,
I would like to go to the Champions League final and win the lottery.

Dear Santa,
This year, please give me a normal boyfriend. Thanks.

Dear Santa,
This year, please give me my dad.
Thanks

Dear Santa,
I'd like to be talented.

SPORTSKI DAN

Sunčano subotnje pre podne, 19. septembra 2015. godine, proteklo je u sportskim aktivnostima učenika škole, koji su pokazali timski duh kroz takmičenja u malom fudbalu, basketu i odbojci, na terenima komšijske Hemijsko-tehnološke škole. U opuštеноj i veseloj atmosferi, svi prisutni su navijali za svoje favorite i uživali u dobroj igri i veštinama sa loptom uče(s)nika, ne mareći za rezultate i osvojena mesta. Ipak, red je da se pomenu pobednici: u basketu - ekipa "Kraljevi", u odbojci - ekipa "Zađali šporet", u malom fudbalu - odeljenje TON 1/9, dok je najbolji strelac bio Mario Vavrićak iz odeljenja G 3/5.

Redakcija

SPORTNAP

2015. szeptember 19-e napsütéses délelőttjét sporttevékenységek tették mozgalmassá a szomszédos Vegyészeti-Technológiai Iskola sportpályáin. Remek csapatszellem mutatkozott meg a mérkőzéseken, ahol iskolánk tanulói kispályás labdarúgásban, kosárlabdában és röplabdában mérhették össze erejüket. Vidám hangulat uralkodott, szurkolhattunk a kedvenceinknek és élveztük a jó játékot, a labdával való ügyeskedést. Habár nem is annyira a helyezéseken volt a hangsúly, mégis meg kell említeni a legjobbakat: a győztes kosárlabdában a Királyok csapata, röplabdában a Rozsdás tűzhely csapata, kispályás labdarúgásban pedig a TON 1/9 tagozat. A gólkirály Vavrićak Mario, a G 3/5 tagozat diákja. Jó volt együtt sportolni!

Szerkesztőség

BIRKÓZÁS-ERŐ, LENDÜLET, FEGYELEM

- Szeretném, ha bemutatkoznál, hogy megismerjenek az olvasók.
- Tacsí Krisztiánnak hívnak, Szabadkán élek a szüleimmel. A G 1/4 osztály tanulója vagyok keramikus szakon, előtte pedig a Széchenyi István Általános Iskolába jártam.
- Mikor és hol kezdted el sportolni?
- Kb. 8 éve járok birkózni, az iskolában kezdtem. Most már a Sportcsarnokban veszek részt az edzéseken a Spartacus birkózójaként.

- Mondj valamit a birkózásról, mint sportról!
- A birkózás egy kemény sport, és nem puhány gyerekeknek való. Előfordulnak sérülések, például láb- és csuklótörés, kificamodhat a váll és a térd is. A birkózóknak általában törött füle van, de ez megszokott.
- Milyen gyakran jársz edzésre, és mennyi ideig tart egy edzés?
- Hetente ötször járok, és 3,5 órát edzem.
- Ki az edződ? Mesélj róla valamit, milyen a kapcsolatod vele?
- Az edzőm Lehel Balázs – kicsit szigorú, de nagyon jó edző. Remek a kapcsolatom vele, attól függetlenül, hogy nem mindig értünk egyet.
- Hogyan tudod összeegyeztetni a tanulást a sporttal?
- A sport mellett mindig van időm tanulni.
- Milyen országokba, városokba jutottál el a sportnak köszönhetően?

- Jártam Magyarországon, Romániában, Boszniában. Országon belül pedig Zentán, Magyarokiszán és Zomborban.
- Milyen helyezéseket értél el?
- Elértem már 1., 2., 3. helyezést, de külföldön mindig első voltam.
- Hogyan éled át a sikereidet?
- Nagyon jól érzem magam ilyenkor, mert nekem igen fontos ez a sport, és rendkívül szeretem.
- A családod hogyan fogadja a sikereidet?
- A családomnak nagyon tetszik, hogy sportolok, és teljes mértékben támogatnak ebben.
- Milyen terveid a jövőben a birkózással kapcsolatban?
- Birkózni fogok, amíg el nem érem az európai bajnokságot vagy a világbajnokságot és persze az olimpiát.
- Krisztián, sok szerencsét a jövőben! Kívánom, hogy álmaid megvalósuljanak, és küzdeld mednek, kitartásodnak jó eredménye legyen!
- Köszönöm szépen.

Krisztián nagyon szerény és rendkívül jólelkű fiú. Tudja, hogy a küzdelem összetett feladat, nagy önfegyelmel jár. A birkózás, mint az egyik legösibb sportág során kontrollálni kell az agressziót, és szabályok között kell kiélni a küzdeni akarást. Krisztiánnak ez sikerül.

КАРАЂОРЂЕВО

Рођена сам у Бачкој Паланци. У граду сам живела до своје седме године, а потом смо се преселили у Карађорђево, насеље које припада општинама Бачка Паланка и Бач, али је од центра Бачке Паланке удаљено око једанаест километара. Карађорђево се налази у југозападном делу Бачке и има тек нешто више од седамсто становника. Одавно је проглашено за специјални резерват природе због чистог ваздуха и много ретких и угрожених биљних и животињских врста. У Карађорђеву се налази надалеко познато ловиште у које долазе људи из свих делова Србије, али и Европе. Карађорђево је познато и по чувеној ергели расних коња, највећој у Србији и у овом делу Европе. Ергела је основана давне 1880. године, у време Аустроугарске, и још увек ради. У Карађорђеву се налази и чувена Титова вила. Улаз у њу је забрањен, па никада нисам успела да видим њену унутрашњост, али оно што се споља може видети је заиста прелепо. Није реновирана од Титове смрти, али се свакодневно одржава. Многи састанци значајних политичара одржавају се управо у њој.

Ловиште у Карађорђеву

О Карађорђеву би се могло још много писати. Ипак, ја ћу овде стати, а вама препоручујем да посетите ово место јер слика говори више од хиљаду речи...

Наталија Вранац АТ11

CSÓKA

Csóka Vajdaság Észak-bánsági körzetében, 5 km-re Zentától, a Tisza bal partján helyezkedik el A települést a Csanád nemzetség ősi vagyonaként jegyezték be. Írásos dokumentumban 1247-ben említik először Chaka néven. A török időkben Temesvár eleste után megkezdődött a település pusztulása. Az elmenekült lakosság helyére a török vereség után szerb pásztorok érkeztek. A falu csak azután kezdett újraéledni, mikor Csókát Marczibányi Lőrinc vásárolta meg nyilvános árverésen, ezek után 500 szegedi magyar családot telepítettek ide. 1800 táján Baranyából és Tolnából származó magyar családok, sőt kisebb számmal felvidéki szlovákok érkeztek a településre. 1856-ban a szépnék nevezett csókai uradalom a bukás szélén állt, menthetetlen volt a helyzet, Marczibányi eladósodott. Nem sokkal ezután az uradalmat a Léderer fivérek vették meg, akik híres gazdaságot hoztak létre.

A Marczibányi kastély

A 20. században Csóka 1918-tól az SZHSZ Királyság része lett, inkább mezőgazdasági vidék volt. 1945-től gyorsan fejlődött. A Léderer-birtokból létrejött a Csóka Állami Mezőgazdasági Birtok. Csóka községgé vált, amelyhez 7 szomszédos település tartozik, ezek közül magyar többségű települések: Egyházaskér, Hódegyháza, Kanizsamonostor és Padé. A Bánság szerbiai részén ez az egyetlen község, amelyben a magyarok vannak abszolút többségben. A 60-as években mezőgazdasági szakközépiskolát is nyitottak. Jelenleg vegyészeti-élelmiszeripari középiskola működik Csókán.

A település kulturális életében hol kisebb, hol pedig nagyobb szerepet játszottak, játszanak a művelődési egyesületek: a Jedinstvo és a Móra Ferenc Magyar Művelődési Egyesület, amely 1970-ben alakult. Akkoriban irodalmi kör és népzenei csoport működött. Később citerazenekar, leánykórus, tánccsoport, kézimunkacsoport tevékenykedett. Falunk szülötte, büszkesége, Cs. Simon István (1942–2007) vajdasági magyar költő, szociográfus és újságíró volt

az alapító elnöke az egyesületnek. A Mórások az elődeiktől örökölt hagyományokat adják tovább a jövő generációjának.

Érdekeség, hogy Móra Ferenc író is tevékenykedett a Csóka környéki ásatásokban, ahol értékes régészeti anyagot fedeztek fel. A falu ihlette A csókai csata vagy A csókai csóka című kiváló Móra-írásokat. A Marczibányi-kastély parkjával ma védelem alatt álló kulturális emlék. A közismert csókai borpince egyedülálló az országban. A csókai határ a különféle vadak gazdag vadászterülete, itt található a legnagyobb európai madár – a tűzok rezervátuma.

Csóka rátartja, konok kis bánáti falu. A szikes, kökemény föld művelése tanította az embereket kitartásra. De – ahogy több író is megírta már – ha mélyre hatolunk benne, „aranyfolyamra” lelünk, nagy értékeket, értékes embereket találunk.

Almás Anett AT 2/2

ŠKOLA KROZ
VREME

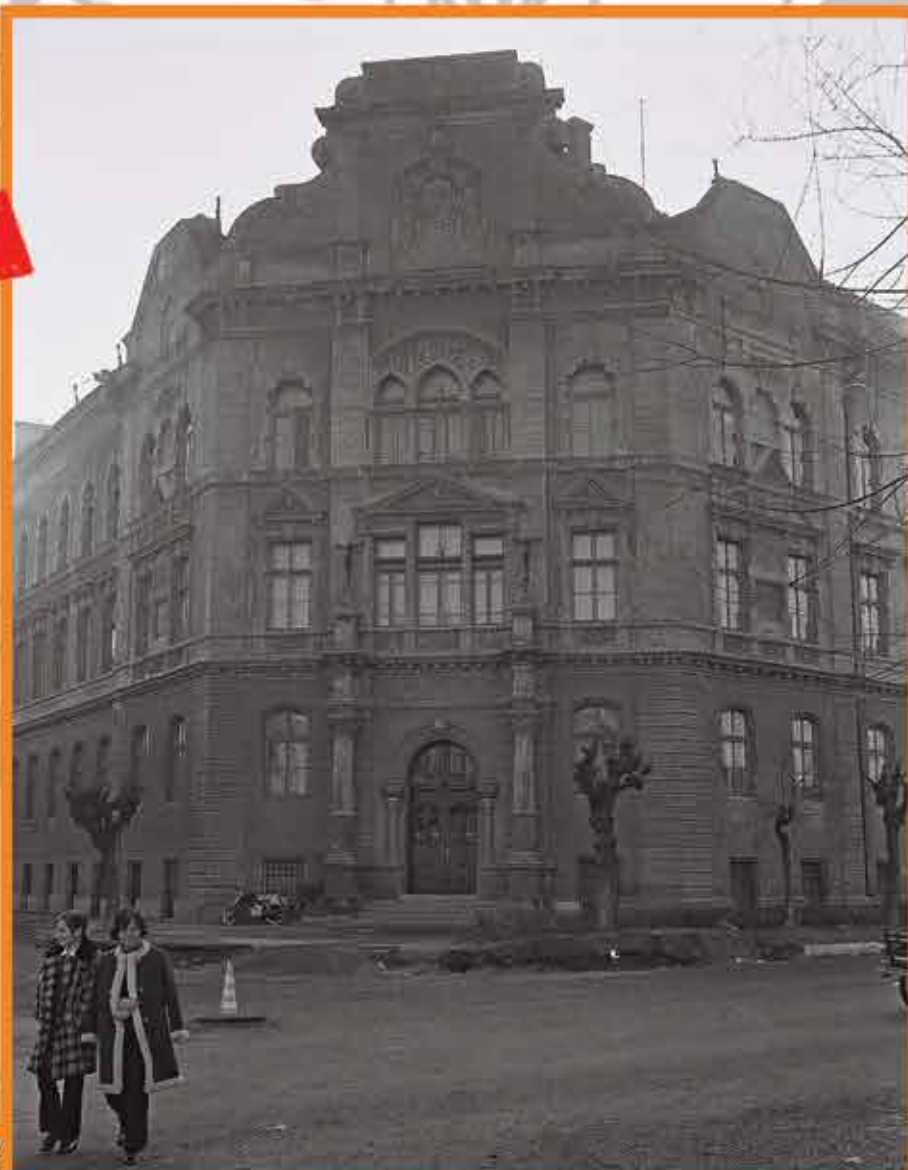
AZ ISKOLA
AZ IDŐ
TÜKRÉBEN

KOLEKTIV POLITEHNIČKE ŠKOLE ŠKOLSKJE 2015/2016. GODINE

Notes

**Zgrada
Hemijsko-tehnološke škole
„Lazar Nešić“
nekad**

**Zgrada
Tehničke škole
„Ivan Sarić“
nekad**

